

SPORT PÅ MUSEUM

- Om udstillingen af sports- og idrætshistorie på de danske museer

Thomas Jensen

I udarbejdelsen af dette speciale, skal der lyde en særlig tak til; Bo Poulsen, for gode inputs, kyndig vejledning, og stor tålmodighed. Til mine respondenter Christian Rasmussen, Jens Thidemann, Morten Mortensen, Thorbjørn Thaarup, og Anders Have Espersen, tak for jeres gode indsigt, velvillige optrædener og store tålmodighed. Og til Andreas Bjerregaard Laursen, og Andreas Reinholdt, tak for godt selskab, godt samarbejde igennem mange år og hjælp.

Abstract

This report deals with the cultural heritage of sports in the Danish museum. The heritage of sports is an, often neglected, aspect of Danish museology, and museal world in general. This report thus sets out to examine why this is the case. Through the interview with 5 people working in the Danish museal world, the attitude towards sporting heritage in museums is examined. This includes the attitudes of museum workers towards sport, and which barriers these workers see as limiting their possibilities in the exploration of sporting heritage.

In this thesis, it is argued that the primary barriers on exhibitions of sporting heritage, mainly revolves around three barriers. Firstly, that there is an insufficient amount of object available to exhibit sporting heritage. This is further exacerbated by a lack of cooperation between museums and local sporting organizations, like clubs. Thirdly, that there might still be some apprehension about exhibiting sporting heritage, by some parts of the Danish museum world, albeit none of the respondents showed any of this apprehension themselves, they did report on others parts of the museum world who did. Furthermore, it examines the thoughts, the respondents had about exhibiting sporting heritage, with a focus on the effects of the exhibition. That is, it examines which exhibition techniques other museum workers have used, and how these were received.

In this respect, it is argued that the exhibition techniques utilized, should emphasis the movement, the passion, and the athleticism of sport itself. Therefore, it should be exhibited in an ecological setting, like a stadium, or a locker room. If an ecological setting is not feasible, another approach, like an evocative exhibition, along with a narrative approach are strategies that are proposed as substitutes. This can be achieved by dressing the exhibition room, like a stadium, a locker room, or a gymnastics hall. It is further argued that these evocative elements are not purely set dressing, but rather provides a didactic potential, by utilizing tacit knowledge, as a way of teaching about certain atmospheres. Furthermore, the exhibition of sporting heritage provides a good backdrop, for introducing interactivity into the exhibition design, and through this give a hands-on learning experience. By exposing the audience to different older types of equipment, it can use tacit knowledge, to teach about the evolution of equipment.

It is further argued that exhibitions of sporting heritage, has the potential of drawing, if not more people to the museum, then at least, new types of visitors to the museum. It is argued that sporting heritage has an appeal to sport fans, who are not usual visitors in the museum, and that by drawing them in to the museum, with sporting exhibits, it will also expose them to the other types of material culture held in museums. By exhibiting sporting heritage, the museums become relevant to new types of visitors, who in turn can get a glimpse of the museum and might find that it is relevant to them in other ways too.

Finally, the exhibition of sporting heritage provides both museums and sporting clubs, with a potential of cooperation. The museum can be used in recruitment of new members by the sport clubs, by exposing the visitors to different types of sports. Meanwhile the museum can use the sport clubs, by having access to object related to sports, and by having access to huge swaths of knowledge, in former athletes, and fans. These can even be used actively in the exhibition, thus introducing an element of user generated content. And fans can contribute by donating object of personal value to an exhibition, thereby having a greater impact on the exhibition through the process of co-creation.

Indholdsfortegnelse

Indledning:	1
Redegørelse:.....	3
Første periode:	4
Anden periode:	5
Tredje periode:	7
Fjerde periode:	8
Litteratur oversigt:	11
Johnes og Mason: Soccer, public history and the national football museum (2003).	11
Vamplew: Fact and Artefacts: Sports historians and sports museum.	12
Ramshaw, Gregory: Living heritage and the sports museum.	12
Phillips, Murray G. og Richard Tinning: Not just a book on the wall.	13
Moore, Kevin: Museums and popular culture:	14
Ove Korsgaard: Kampen om kroppen.	15
Justine Reilly: Sport, museums and cultural policy.	15
Metode:	16
Det kvalitative interview:	17
Respondentudvælgelse:	19
Interviewets afholdelse – under lockdown.	22
Teori:	23
Udstillingstypografier:	23
Den accidentale udstilling:.....	24
Præsentationsudstillingen:	24
Den leksikale udstilling:.....	24

Den narrative udstilling:	25
Den associative udstilling:	25
Entre barrierer:	25
Sportens kulturarv:	28
Analyse:	31
Entre barriere:	31
Genstande:	31
De museumsansattes interesse for sport:	34
Samarbejde med foreninger:	36
Opsummering:	38
Udstillingsteknik:	40
Det digitale lag:	41
Interaktivitet:	43
Mellem sejre og kritisk historie – Halls of fame og museer.	45
Udstillingstyper:	47
Diskussion:	49
Entre barriere:	50
Genstande	50
De museumsansattes interesse for sport:	52
Samarbejde med foreninger:	54
Udstillingstyper:	57
Virkemidler:	65
Museer og Halls of Fame.	68
Konklusion:	71
Litteraturliste:	75

Artikler:	75
Bøger:	76
Internetkilder:	76
PhD afhandlinger:	78
Juridiske tekster:	78
Bilag:	78

Indledning:

Der er efterhånden bred enighed om, at museerne ikke blot skal udstille gamle potteskår, og pilespidser. Museerne skal ikke længere, udelukkende, være højborg for den finere kultur. Museerne skal til at være folkelige, skal til at være inkluderende, skal til at omfavne hele samfundet. Flere steder i verden ses udviklingen mod mere og mere inkluderende museumsoplevelser, blandt andet verdenskulturmuseet i Göteborg, er en god eksponent for denne udvikling. Samtidig ses det også i de etablerede danske museer, at udstillinger der er lettere at fortolke for almindelige mennesker, skyder op. Olsen Banden udstillingen på Viborg museum, og nationalmuseets "Mød vikingerne" er eksempler på, at udstillinger i højere grad forsøger at tale i øjenhøjde til folk. Der synes derfor at være en erkendelse af at, et mere varieret udbud af udstillingsemner, særligt emner der kan tale til publikum på en anden måde, end der traditionelt har været praksis på museerne, er en gangbar løsning på at tiltrække nye typer af besøgende til museerne. I det lys er det overraskende og se, at sports- og idrætshistoriske udstillinger næsten ikke er en del af de danske museers repertoire. Sport er en af de største spillere inden for underholdningssektoren, hvor den danske superliga alene, omsætter for næsten 3 milliarder danske kroner.¹ Og med et samlet tv-seertal, for en hel superligasæson i millionklassen, er fodbold, og sport i almindelighed en stor del af de fleste menneskers hverdag. Det er det der bliver snakket om, om mandagen i frokostpausen, det er en vigtig del af nyhedsstrømmen. Sporten omgiver os, og giver os store idoler, vi kan følge, store øjeblikke der er indprentet i vores hukommelse. Den har giver os triumfer, og nederlag, jubel og frustration. Det er ikke kun sportens rolle, som samlende fænomen, der er vigtig, det er også de levende og åndende lokale foreninger, hvor mennesker på tværs af sociale skel kan mødes, hvor vi bliver dannet i demokratisk samvær, fairplay og disciplin. Sport og idræt er derfor når der rammer det meste af samfundet, noget der er relevant, og genkendeligt for os alle. Hvis vi ikke har stiftet

¹ https://www.idan.dk/nyhedsoversigt/nyheder/2019/b233_mindre-tilbagegang-i-den-danske-ligaoekonomi-i-2018/ (tilgået 31/5-2020).

bekendtskab med sport og idræt i foreningerne, har vi det i vores skolegang. Sport og idræt, er altså noget vi alle kender til.

Dette speciale handler netop om udstillingen af sports- og idrætshistorie. Dette speciale vil med udgangspunkt i eksisterende museal litteratur, særligt engelsk, amerikansk og australsk, forsøge at give svar på, hvorfor der ikke er flere sports- og idrætshistoriske udstillinger på de danske museer. Dette vil ske gennem besvarelsen af følgende problemformulering:

“Hvilke udfordringer er der, ved at lave udstillinger på de danske museer?”

Samt hvordan kan man bedst lave en udstilling der handler om sports- og idrætshistorie?”

Jeg vil i rapporten argumentere for, at sports- og idrætshistorie fortjener en større rolle på de danske museer. Derudover vil jeg argumentere for, at de udfordringer der er kan være katalysatorer for kreativitet i udstillingen. Særligt fordi sports- og idrætshistorie er en del af den immaterielle kulturarv, og er derfor et emne der kræver meget fortolkning for at kunne udstilles. Rapporten vil starte med en redegørelse af den danske sports- og idrætshistorie, særligt med et fokus på statens forhold til sport og idræt. Herefter vil der være en litteratur oversigt, over den benyttede litteratur. Dette vil blive efterfulgt af en metodebeskrivelse, der omhandler de interviews der er blevet lavet i forbindelse med nærværende rapport, herunder vil der blive gennemgået hvad et interview er, hvem der er blev brugt som respondenter, samt de særlige forhold, omkring SARS-CoV-2 pandemien der lukkede verden ned i store dele af foråret 2020, som denne rapport er blevet udarbejdet under. Herefter vil der blive lavet en teorigennemgang, hvor den benyttede teori vil blive behandlet. Dette vil indeholde en gennemgang af både udstillingstypografier, samt en gennemgang af forskellige barrierer der kan eksistere i udstillingen af sports- og idrætshistorie. Som det næste bliver resultaterne af de afholdte interviews behandlet i en analyse, der vil beskæftige sig med hvilke barrierer de adspurgte har mødt i behandlingen af sports- og idrætshistorie på deres museum, samt hvilke udstillingstekniske overvejelser de har haft med i de sportsorienterede udstillinger de har lavet, eller er ved at lave. Derefter vil jeg diskutere de udfordringer de har stødt på, samt diskutere hvilke udstillingsmæssige

virkemidler, og typografier der kan være relevante at benytte i udstillingen af sports- og idrætshistorie. Alt dette rundes af med en konklusion, og perspektivering.

Redegørelse:

I dette afsnit, vil jeg give en kort gennemgang af den danske sportshistorie. Dette vil være med et særligt fokus på udviklingen af sport på land og by. Jeg vil igennem afsnittet behandle udviklingen af den danske sportshistorie ud fra en periodisering på 4 perioder. Den første periode er fra omkring slutningen af 1700-tallet, til slutningen af 1800-tallet, hvor det feudale samfund begynder at blive brudt op, og der bliver indført tysk gymnastik. Denne skulle skabe borgere, der var fysisk egnede til militær tjeneste, og hvor tidligere tiders adelig adspredelse begynder at blive faset ud. Den næste fase, er fra slutningen af 1800-tallet, hvor nye sportsgrene begynder at fortrænge gymnastikken. Dette falder i høj grad sammen med tabet af de sønderjyske områder, efter krigen i 1864, hvor Danmark i stigende grad begyndte at orientere sig mod England. Fra omkring 1920'erne bliver den danske arbejderbevægelse politisk vækket, og bliver tilstrækkeligt bevidste om deres position, hvorfor de begynder at danne deres egne sportsklubber, og forbund. Dette er den tredje periode, hvor sportsklubber begynder at blive mere end fritidsklubber for legemskultur, og begynder at blive sociale markører. Arbejderklassens deltagelse i idrætten, betyder også at spørgsmål omkring amatørisme, og dækning for tabt arbejdsfortjeneste for deltagelse i sportsarrangementer, bliver en central del af udviklingen i sporten. Dette spørgsmål bliver løst i 1978, hvor den fjerde periode begynder. Her bliver sportsudøvere professionelle, der har sporten som eneste beskæftigelse, samtidig bliver de største, og bedste af dem masse eksponerede verdensstjerne, med indtægter i milliardklassen. Dette falder sammen med opbruddet af det danske tv-monopol, hvorfor sportsgrenes eksponering i TV i stigende grad bliver udtryk for markedsøkonomiske kræfter, hvilket betyder at der bliver færre sportsgrene der opnår en større eksponering, mens flere sportsgrene falder i baggrunden. Endelig sker der i 1980'erne og 90'erne en stigende individualisering, der får afgørende betydning for danskernes forhold til at dyrke sport.

Første periode:

Hvad lever vi for? Dette spørgsmål kan virke relativt bredt, og meget eksistentielt, men det kan også anskues inden for rammerne af statstænkningen, nemlig; er vores liv vores? Eller skal vores liv bruges til at tjene statens velstand? For et demokratisk samfund må svaret nødvendigvis være, at menneskenes liv, er deres egne, at vi som mennesker skal leve vores liv for vores egen skyld, for vores livs egen skyld. Er staten derimod mere diktatorisk, som den danske stat var under enevælden, bliver menneskene i staten i højere grad anset som undersåtter, og deres liv er viet til at tjene staten. Derfor skal udviklingen af den tidlige gymnastik i Danmark også ses i lyset af den politiske situation der pressede på for at bevæge befolkningen imod at dyrke idræt. Således blev loven om almueskolen fra 1814 et stykke afgørende lovgivning for gymnastikken i Danmark.² Introduktionen af gymnastik i det danske skolesystem skete efter en vægtning af to hensyn, nemlig hensynet til at skabe et mere dannede mennesker, og det militære hensyn til at skabe bedre soldater, det var oprindeligt det sidste hensyn der vandt indpas.³ Andre steder i verden spillede de to hensyn dog sammen, eksempelvis i England, hvor sportsudøvelsen på de private kostskoler, som Rugby, havde til formål at udvikle både en kristen gentleman, og en potentiel kriger, i den uddannelsesmæssige ideologi der blev kaldt muskuløs kristendom.⁴ Det der særligt adskiller den danske case, fra den engelske, er dog at idrætten i England, i kraft af dens udfoldelse på kostskolerne var vendt mod adlen, og borgerskabets børn, mens gymnastikken i Danmark blev indført i almueskolerne, og derfor var rette mod alle. Særligt var den dog rettet mod bønderne, der ikke blot udgjorde størstedelen af befolkningen, men også, under enevælden, var den eneste gruppe af mennesker der blev udskrevet til at være soldat.⁵ Gymnastikken var fra sin start upopulær hos bønderne, der både anså den som værende spild af tid, og deraf som værende latterligt.⁶ Dette skyldes, antageligvis, at for den almindelige bonde, havde meget svært ved at skaffe sig mad nok, og derfor var ethvert øjeblik, der blev brugt på andet end at skaffe mad på bordet, spild af tid.⁷ En anden årsag

² Korsgaard, Ove. "Kampen om kroppen – Dansk idræts historie gennem 200 år". Gyldendal, 1982, s30.

³ Ibid., S 3.

⁴ Ibid., S 130.

⁵ Ibid., S 43.

⁶ Ibid., S 38.

⁷ Ibid., S 109.

til bøndernes modstand mod gymnastikken, kan dog også tilskrives deres modstand mod at være soldater. Når en indkaldelse til militær tjeneste blev brugt som straf mod bønderne, er det ikke overraskende, at de opbyggede modstand mod gymnastikken, der blev symbol på deres erfaring med at være i hæren.⁸ At bønderne ikke tog godt mod gymnastik undervisning, må derfor antages at bero på to forhold, nemlig at de ikke kunne se det nyttige i at bruge deres sparsomme tid på øvelser der ikke gav dem mad på bordet, samt deres modstand mod værnepligten. Den gymnastik der først vandt indpas, var den såkaldte tyske gymnastik, og den blev indført af Franz Nachtegall, og bestod af øvelser som spring, løb, klatring, kast og brydning.⁹ Dette kan kobles sammen med en udvikling i den militære teknologi, og den militære taktik, hvor hæere i stigende grad begyndte at blive afhængige af mobilitet, derfor skulle træningen af potentielle soldater ikke længere kun bestå af træning i disciplin, og placering af tropper i geometriske former. Soldaterne skulle være i bedre fysisk forfatning, og her blev den tyske gymnastik et vigtigt middel.¹⁰ Derudover var der mulighed for undervisning i ridning, fægtning, og dans, der alle sammen var adelige øvelser, og derfor kostede ekstra at blive undervist i.¹¹

Anden periode:

Som det blev gjort rede for, ovenfor, blev der ikke taget godt imod det nye tiltag, med gymnastik i skolen, hos bønderne. Det meget militaristiske islæt hos særligt den tyske gymnastik, har antageligvis spillet en afgørende rolle i hvorfor bønderne ikke var begejstret for denne gymnastik. I midten af 1880'erne begynder gymnastikken dog at få hold i bønderne, gennem højskolerne. Her bliver der undervist i den svenske Ling gymnastik.¹² Denne type gymnastik blev i højere grad anset som en sundhedsgymnastik, og ikke en militærgymnastik.¹³ Det særlige, ud fra en mere sociologisk betragtning, var at denne gymnastik blev dyrket frivilligt af bønderne, modsat den tidligere gymnastik, de skulle tvinges til at dyrke. I det hele taget blev perioden fra 1880'erne i høj grad domineret af den stigende frivillige deltagelse i idrætslivet. Dette hænger sammen med Jürgen Habermas'

⁸ Ibid., S 46.

⁹ Ibid., S 35

¹⁰ Ibid., S 44-45.

¹¹ Ibid., S 35.

¹² Ibid., S 40-41.

¹³ Ibid., S 86-87.

begreb om den borgerlige offentlighed, altså at private samledes som et publikum, i en række sociale foreninger, som læseselskaber, klubber etc. Dette sikrede borgerne, af hvilke mange har været engageret i forretningslivet, en mulighed for at samles i et rum hvor det ikke var den økonomiske rationalitet der herskede. Her får kulturelle handlinger plads til at bliver udfoldet for deres egen skyld, herunder sporten.¹⁴ De første sportsklubber begyndte at tage form i 1870'ernes København, med KB som en af de første i 1876.¹⁵ Denne var oprindeligt lavet for at udbrede langbold i København, men allerede 2 år senere optager de den engelske "The football club" i klubben, og tog i samme ombæring fodboldspillet til sig.¹⁶ Fodbold var blot et nyt spil, der blev importeret fra England, af andre sportsgrene var roning, cykelløb og cricket, med flere.¹⁷

Så i slutningen af 1800-tallet var der altså to nye idrætsformer der havde slået rod i Danmark, og som i den første del af 1900-tallet bliver toneangivende. Som følge af fokuset på den borgerlige offentlighed, og det dertil hørende fokus på at holde sporten fri for økonomiske interesser, bliver sporten i højere og højere grad udsat for et pres mod at blive en rendyrket amatør foretagende. Amatørismen som et organisatorisk princip for den engelske sport, opstod mest af alt som en reaktion på den professionalisme der eksisterede i nogle sportsgrene, og nogle gange til at skubbe personer der ernærede sig ved håndens arbejde helt ud af en sport. Hvilket ses tydeligst ved de engelske ro stævner, hvor de såkaldte watermen blev udelukket fra konkurrencen, gennem amatørbegrebet. Watermen var arbejdere der havde roning som deres profession, hvor de roede både på de engelske kanaler. De engelske gentlemen, der blot havde roning som en forlystelse, kunne derfor ikke optræne den samme teknik, eller råstyrke, som de professionelle watermen, hvorfor watermen blev udelukket fra at konkurrere mod gentlemen amatørerne.¹⁸ Da den engelske sport bliver eksporteret til Danmark, følger disse idealer også med.

¹⁴ Ibid., S 153-156.

¹⁵ Ibid., S 135.

¹⁶ Grønkjær, Allan og David Holt Olsen (2008): Fodbold, Fair play, og forretning: Dansk klubfodbolds historie. S 14.

¹⁷ Korsgaard, 1982, s 135.

¹⁸ Ibid., S 145-148.

Tredje periode:

Udover den rent formelle udelukkelse af arbejderklassen, der fandt sted ved de engelske ro stævner, skete ekskluderingen af arbejderne også gennem en rent strukturel process. I starten af 1900-tallet var arbejdernes lønninger så lave, at hvis de missede en dagløn, kunne dette have katastrofale følger for deres liv. Derfor var det en nødvendighed, at sportsudøvere fra arbejderklassen blev økonomisk kompenseret, i en eller anden grad, for at kunne dække den tabte arbejdsfortjeneste hjem, ellers kunne de ikke deltage i de store internationale stævner.¹⁹ I 1921 indførtes eksempelvis erstatning for tabt arbejdsfortjeneste på det danske fodboldlandshold, hvilket dog gjorde at de andre landshold ikke længere anså det danske som værende et fuldbyrdet amatør-landshold.²⁰

Forholdet mellem arbejdere og de borgerlige, var en vigtig del af ikke blot den politiske udvikling i mellemkrigstiden, men også i den kulturelle udvikling. Socialdemokratiet gik frem, og blev en politisk magtfaktor omkring 1920'erne, med den første regering under Thorvald Stauning i 1924. Sideløbende hermed var der et ønske om at opbygge en såkaldt arbejderkultur, hvor folk fra arbejderklassen skulle tage vare på deres eget liv, og klasseudvikling. Ud af dette blev der oprettet dansk arbejder idrætsforbund, der skulle være med til at varetage arbejdernes interesser inden for sporten.²¹ Dette fører til en splittelse mellem DAI på den ene side, DIF på den anden, da DIF mente at DAI førte politik, mens DIF holdt på at sporten skulle være politisk neutral. Enden på dette blev, at DAI blev ekskluderet af DIF, i 1930.²² Oprettelsen af DAI, og deciderede arbejder idrætsklubber rundt om i Danmark, hænger sammen, hvoraf nogle går forud for selve oprettelsen af DAI, som AIA fra Aarhus, og AIK Aalborg. Andre igen bliver først oprettet efter DAI's oprettelse, for at styrke organiseringen omkring DAI, som havde mistet 12 af 14 klubber i forbindelse med splittelsen fra DIF.²³

Splittelsen mellem arbejderklubberne på den ene side, og de borgerlige klubber på den anden, kunne også bruges kommercielt af klubberne, særligt inden for sporten, altså

¹⁹ Ibid., S 300.

²⁰ Olsen og Grønkjær, 2008, s 70-71.

²¹ Korsgaard, 1982, s 306

²² Ibid., S 308.

²³ Ibid., S 304-308.

den resultatprægede del af idrætskulturen. Det lidt særlige ved den fremvoksende borgerlige sport, der begyndte i den anden fase, er, som tidligere nævnt, at sporten her er meget præget af kappestriden, og meget resultat orienteret.²⁴ I det hele taget var borgerlige klubber meget præget af en individualistisk tanke, hvor det var den enkeltes præstation der stod i centrum, i modsætning hertil var arbejderklubberne mere interesseret i at fremme kammeratskab og sammenhold.²⁵ Disse forskelle gjorde at modsætningsforholdet mellem de to typer af klubber, kunne give ekstra folk på stadion, når der var kamp. I en verden der var præget af den traditionelle fire parti presse, som var tilfældet i mellemkrigstiden, har identifikationen med de forskellige klubber, arbejderklub eller borgerligklub, været intens. Denne rivalisering har været med til at trække folk på stadion, og givet et økonomisk tilskud til klubberne i form af ekstra tilskuerindtægter.²⁶ Klassekampen blev her gjort til en kassekamp for klubberne.

Med indførelsen af den socialdemokratiske velfærdsstat, blev de sociale forskelle som de forskellige klubber stod for, også i stigende grad udvisket, og rivaliseringen mellem klubberne bliver af den grund også mindre intens.

Fjerde periode:

Med indførelsen af fuldtidsprofessionalisme i 1978 begynder den fjerde periode. Dette falder i høj grad sammen med den kommercielle udvikling der skete i samfundet omkring midten af 1900-tallet. Særligt adgangen til massemedier betød en stigende kommercialisering af sporten. I 1969 blev det lovligt for de danske klubber at tegne sponsorater.²⁷ På samme tidspunkt var den danske tv-branche underlagt et monopol, hvor der ikke måtte laves reklamer i selve sendefloden, hvilket har været med til at kanalisere penge ind i klubberne. Sport var, og vedbliver at være, et populært tv-produkt.²⁸ Ved at have reklamer påtrykt

²⁴ Ibid., S 113.

²⁵ Olsen og Grønkjær, 2008, s 104.

²⁶ Ibid., S 84.

²⁷ Ibid., S 162

²⁸ Korsgaard, 1982, s 328

klubdragter, og bandereklamer på et stadion, kunne virksomhederne omgå forbuddet mod at reklamere på TV, ved at reklamere på tv med klubberne som mellemmand.

I superliga-sæsonen 2019-20 er tv-aftalen på ca. 317 millioner kroner, som de 14, i denne sæson, klubber deler mellem sig. Dette er penge som tv-selskaberne kanaliserer ind i de professionelle danske fodboldklubber.²⁹ Med adgangen til fodboldklubberne, kunne virksomheder i realiteten omgå forbuddet mod at vise reklamer på TV, ved at tegne sponsorater med større klubber der blev vist på TV. Andre gang har de tidligste penge ind i fodboldklubberne været via mæcener. Lokale rigmænd der har ønsket at promovere sig selv, sin by, eller en virksomhed. Eller tidligere spillere, der ville give tilbage til den klub de blev uddannet i.³⁰ Ofte kom de nye penge også med problemer, da det gav en forøget egenkapital, der, gennem spillerkøb, kunne omsættes til sportslig succes. Dog fulgte sponsorindtægterne, der skulle være med til at holde hånden under den daglige drift ikke altid med, hvilket gav de nye professionelle klubber problemer med likviditeten, og medførte betalingsstandsninger og konkurser.³¹ Andre gange har klubberne haft velgører hos de lokale myndigheder, der har tilgodeset klubberne med baneforhold og træningsforhold, der har fremmet klubberne.³² I løbet af 1990'erne bliver særligt fodbold meget eksponeret på tv. Fodbold blev i 70'erne og 80'erne skadet af særligt de engelske hooligans, men også ulykker som Hillsborough, gav fodbolden en blakket ry. Med den øgede eksponering gennem TV, blev fodbold og mere almindeligt, og populært. Særligt fodbolden begynder at blive et populærkulturelt produkt, drevet af tv-dækningen.³³ Det betyder også en stigende kommercialisering, hvor fodboldens identitet vil blive udfordret af de kommercielle interesser der i den moderne fodbold.³⁴ Samtidig sker der også en international orientering i fodbolden. Der har været spillet landskampe siden 1870'erne,³⁵ dertil kommer de mange venskabskampe, og by turneringer der blev afholdt i starten af 1900-tallet. I 1990'erne begynder de danske fans dog også at orientere sig international, i takt med den stigende

²⁹ <https://www.tipsbladet.dk/nyhed/superliga/millionregn-over-superligaen-saa-mange-tv- penge-faar-hver-enkelt-klub> (tilgået 6/3-2020).

³⁰ Olsen og Grønkjær, 2008, s 192.

³¹ Ibid.

³² Ibid., S 196.

³³ Ibid., S 228.

³⁴ Ibid., S 229.

³⁵ <http://www.bbc.co.uk/scotland/sportscotland/asportingnation/article/0012/index.shtml> (tilgået 17/3-2020).

professionalisering og kommercialisering af den danske fodbold. Dermed sker der et skred fra den gamle tilhænger, der var mere magelig, og var en tilskuer, til at den engelske casual bevægelse – som dækker over en særlig type hooligans der klædte sig i tøj, og tøjmærker, der ikke havde klubbens farver, hvorfor de ikke blev udsat for samme kontrol som fans i klubbens farve gjorde det. Den anden bevægelse var den italienske ultra bevægelse, der derimod var de såkaldte stemningsskabende fans, de fans der sang mest, højest, og som står for at iklæde deres tribune klubbens farver, gennem tifo'er, bannere med slogans og slagord, halstørklæder og spillertrøjer.³⁶ Samtidig skete der også en gentrificering af fanmiljøet, hvor også folk i jakkesæt, gjorde deres indtog på stadion, som delvis en fan, og som enten investor eller sponsor, fodbold er altså gjort til allemandseje.³⁷

Professionaliseringen af den danske sport, betyder også at klubberne opretter professionelle afdelinger, som skal stå for den daglige drift af den professionelle del af sporten, og som skal beskytte amatør/moderklubben mod eventuelle konkurser. Det betyder dog også at der opstår uafklarede spørgsmål omkring stadions og faciliteter til de professionelle klubber. Særligt er stadions en udfordring, da stadions tidligere var bygget, enten af kommunen, eller af klubberne og kommunen i samarbejde. Da der var tale om amatørklubber der grundlæggende set faldt under breddeidrætten, var det en kommunalopgave at sørge for at klubberne havde faciliteter. Med de nye professionelle klubber, som er at anse for kommercielle virksomheder, må kommunerne ikke støtte klubberne økonomisk. Det blev derfor nødvendigt at klubbernes lejemål af stadion, skete på markedsvilkår, og det blev nødvendigt for kommunerne at sætte rammer op for det samarbejder der var nødvendigt, for at kommunerne kunne have professionelle fodboldklubber.³⁸

Med den stigende professionalisering af sporten bliver forholdet til samfundet altså ændret. Hvor der tidligere var mulighed for, ja endda forventning om, kommunal støtte, må særligt den professionelle elitesport indstille sig på, at økonomien skal sikres på markedsvilkår. Udviklingen viser også, at fra starten var der tale om idræt primært. Dette har været

³⁶ Olsen og Grønkjær, 2008, s 230

³⁷ Ibid., S 235.

³⁸ Ibid., S 246.

gymnastik, og anden kropslig aktivitet, der har tjent staten i at skabe bedre soldater. Udviklingen har bevæget sig i en retning mod sportificering, hvor den konkurrencebaserede sport har vundet mere og mere indpas.

Litteratur oversigt:

I dette afsnit vil jeg gennemgå den benyttede litteratur. Her er der særligt fokus på musealteoretisk litteratur, der omhandler sportens placering på museer. Der synes ikke at findes megen dansk litteratur der omhandler udstillingen af sport og idræt. Den danske tekst der er med heri, handler om sportshistorie.

Johnes og Mason: Soccer, public history, and the national football museum (2003).

I 2003 skrev Martin Johnes og Rhiannon Mason artiklen "Soccer, *public history*, and the *national football museum*" som beskriver to forhold. Først gennemgår artiklen fodboldens forhold til sin egen historie, her især hvordan klubber og fans hver især erindre historien, særligt klubbernes historie. Dette gøres med udgangspunkt i den stigende kommercialisering, som fodbolden oplevede fra 90'erne og frem. Derudover gennemgås det nationale fodboldmuseum, der på dette tidspunkt var placeret i Preston, men i dag er flyttet til Manchester. Artiklen argumenterer for at fodbold har en plads på museum, for at fodbold har noget at tilbyde til museerne. Særligt ved at tilbyde publikum et emne, som er populært, og som kan tiltrække et publikum som ellers ikke går på museum. Endvidere argumenterer de for, at publikum har brug for et museum, da et sådan giver fodboldfans mulighed for at tage ejerskab over den sport som de er passioneret omkring. Artiklen er skrevet ud fra en britisk kontekst, som har en anden måde at støtte museer på økonomisk, men selve udstillingsanalysen, samt de teoretiske overvejelser omkring fodboldsstatus på museum er stadig relevante at medtage. De to forfattere var i 2003 ansat på henholdsvis St. Martins College, og University of Newcastle. I dag er Martin Johnes professor i historie på Swansea Universitet, hvor han forsker i 20 århundredes sport, med særlig interesse i identitet og populær kultur.³⁹ Rhiannon Mason er stadig på Newcastle universitet hvor hun er Professor,

³⁹ <https://www.swansea.ac.uk/staff/arts-and-humanities/academic/johnesmartin/#publications=is-expanded> (tilgået 4/2-2020).

og institutleder på Institut for kunst og kultur, og har sin forskningsinteresse i identitet og arv.⁴⁰

Vamplew: [Fact and Artefacts: Sports historians and sports museum.](#)

Artiklen er skrevet i 1998, og er en kritisk undersøgelse af sportsmuseer. Herunder hvad de er gode til, og hvad de er knap så gode til. Den sætter spørgsmålstegn ved hvorfor sportshistorikere tøver med at bruge sportsmuseer. Han argumenterer for at der findes en kløft mellem historikere som beskæftiger sig med sport, og museer der beskæftiger sig med sport. Sportshistorikere, siger han, foretrækker tekstuel historie, som ifølge ham ikke er tilstrækkelig til at indfange sportens drama, romantik, følelser og performative element. Sportsmuseer er derimod gode til dette, men, sportsmuseer har traditionelt set, har haft en tendens til at være for ukritiske i sin behandling af sporten. Ved kun at fremvise den polerede overflade, ved kun at fremvise sejrene. Derfor har sportsmuseer en tendens til at reproducere fejl, og begå legendedyrkelse. En anden kritik han retter mod sportsmuseerne, særligt de mindre klubmuseer, er at deres historiske argumentation har en tendens til at blive for overfladisk og unuanceret. Ofte er genstandene, ifølge Vamplew, udstillet uden at give nærmere forklaring, eller at redegøre for den historiske kontekst. Dette sker, ifølge Vamplew, fordi mange af disse museer er mindre museer, ofte enmandsforetagende, drevet af ildsjæle. Igennem artiklen gør han rede for hvorfor museer går på en knivsæg. På den ene side skal de tækkes kommercielle interesser, og tjene penge; til at have en samling, til at kunne lave forskning, til at have en udstilling. På den anden side er det i museernes interesse at fremstille en kritisk, nuanceret og ikke mindst korrekt gengivelse af sportens historie. Wray Vamplew er professor emeritus ved Stirling universitetet i Skotland, på fakultet for sport, hvor han primært har beskæftiget sig med sportsstudier, særligt i det symbiotiske forhold mellem sportshistorikere og sportsmuseer.⁴¹

Ramshaw, Gregory: [Living heritage and the sports museum.](#)

Artiklen er skrevet i 2010, og handler om hvordan sportsmuseer udstiller atleter som genstande i sin egen ret, samt hvordan publikum, gennem interaktive elementer i udstillinger kan opleve livet som atlet på egen krop. Dette giver plads til at museet kan

⁴⁰ <https://www.ncl.ac.uk/sacs/staff/profile/rhiannonmason.html#> (tilgået 4/2-2020).

⁴¹ http://www.sports.stir.ac.uk/staff/Wray_Vamplew.php (tilgået 5/2-2020).

forsøge at få, særligt de unge besøgende hvervet ind i sportsklubber, og gennem disse skabe nye genstande som de kan udstille, er et af Ramshaw's argumenter. Han er dog kritisk overfor at sportsmuseer, efter hans mening, har et stort, måske for stort, fokus på atleters eftermæle, og ikke så meget på at lave udstillinger om sportens fortid. En del af hans case studium handler om the olympic hall of fame i Calgary, der husede vinter OL i 1988. Dette er et kompleks der stadig bruges som træningscenter for elitesportsudøvere inden for vintersport, og et af Ramshaw's argumenter er, at museet kan sidestilles med en zoo, fordi museet, vil udstille atleter der træner. Dermed bliver museet en form for "menneskezoo". En del af artiklen er også vendt mod museernes forsøg på at holde en økonomisk rentable forretning kørende, hvilket Ramshaw mener bærer en del af skylden for at sportsmuseer specifikt, og museer i almindelighed, er nødt til at gå lettere på kompromis med deres ønsker om at udstille fortiden så unbiased som muligt.

Gregory Ramshaw, er associate professor på Clemson universitetet, på instituttet for parker, fritid, og turisme, hvor han forsker i sport, og heritage.⁴²

Phillips, Murray G. og Richard Tinning: Not just a book on the wall.

Artiklen er skrevet i 2011, og handler grundlæggende set om forskellen på et museum og en bog. Den tager sit udgangspunkt i Wray Vamplew, og andre historikers kritik, af især sportsmuseer. Deres kritik går på at sportsmuseer mangler at fremvise gode, komplekse argumenter, at sportsmuseer for ofte lader sig forfalde til dyrkelsen af sejre og triumfer. Murray og Tinning argumenterer derimod for at, museer er en anden størrelse end bøger, og akademisk litteratur. De laver en adskillelse mellem verbal viden, som er eksplicit, og som kan forklares og viderebringes til andre personer, og tavs viden (tacit knowledge) der derimod ikke kan forklares over for andre. Forskellen mellem at læse om London som en levende, aktiv, og divers by, og så rent faktisk opleve byen. Murray og Tinning argumenterer derigennem for at mens bøger er rigtig gode til den første, den verbale viden, mens museer er gode til den tavse viden, og at det derfor er uretfærdigt at bedømme museer som bøger.

⁴² <https://www.clemson.edu/cbshs/faculty-staff/profiles/gramsha> (tilgået 6/2-2020).

Murray G Phillips er professor på Queensland Universitet, hvor han forsker i de historiske og samtidige dimensioner af sport, og beskæftiger sig derfor særligt med sportshistorie.⁴³ Richard Tinning er professor emeritus på Queensland Universitet, og har tidligere også været tilknyttet Auckland universitet, hvor han primært har beskæftiget sig med sports pædagogik.⁴⁴

Moore, Kevin: *Museums and popular culture*:

Bogen er skrevet i 1997, så den er relativ gammel. Den er skrevet af Kevin Moore, som var leder af NFM mellem 1997, og 2017⁴⁵. Bogen handler om hvordan museer skal håndtere populær kultur, og for Kevin Moore, er sport en del af populærkulturen. For at gøre dette begynder han med at analysere hvad et museum egentlig er, hvor han kommer frem til at det centrale for et museum, må være den materielle kultur. Her skriver han sig op mod særligt socialhistorikere, der ifølge ham, har en tendens til at putte en bog på væggen. Med det mener Kevin Moore at socialhistorikere gør brug af en analytisk tilgang til museumsudstillinger, der lægger for meget vægt på tekstuelle kilder, og på temaer, der i højere grad vil lade genstande være repræsentanter for et historisk narrativ, i stedet for at lade genstandene tale selv. En væsentlig del af hans kritik, er at socialhistorikere ikke er gode nok, til at fortolke materiel kultur. Ofte forsøger de at omdanne populærkultur til kunst, eller historie, for at retfærdiggøre at have det på et museum, i stedet for at tage populærkulturen på sine egne præmisser. Han konkluderer at museer er nødt til at være mere responsiv over for deres nærmiljø, over for de mennesker der er med til at betale for museets drift. Herunder at åbne op for at demokratisere kurateringen af genstande i samlingen. Da der tidligere har været for meget top-down kuratering, hvor museerne, har været meget snobbete og egenrådige i deres kuratering. Ofte har museerne, ifølge Moore, haft en tendens til at vælge de ting som de mente befolkningen havde brug for at se. Bogen kan være med til at definere hvad et museum er, og komme med argumenter til hvorfor museer bør tage sport seriøst som et emne.

⁴³ <https://researchers.uq.edu.au/researcher/921> (tilgået 7/2-2020).

⁴⁴ <https://au.linkedin.com/in/richard-tinning-11a00057> (tilgået 7/2-2020).

⁴⁵ <https://uk.linkedin.com/in/dr-kevin-moore-023a4324> (tilgået 14/02-2020).

Ove Korsgaard: Kampen om kroppen.

Bogen handler om dansk idræthistorie gennem godt 150-200 år, fra slutningen af 1700-tallet frem til midten af 1900-tallet. Bogen tjener som grundlag for redegørelsen, sammen med "Fodbold, fairplay og forretning", og skal særligt gøre rede for hvordan den tidlige danske idræt udviklede sig. Et hovedtema i bogen, er at idræt ikke nødvendigvis skal hægtes på historien, som et vedhæng, men derimod kan man bruge idrætten til at forstå historien. Dermed bliver, ikke blot historien, men også idræthistorien en form for spejl, på samfundsudviklingen. Bogen tegner et billede af hvordan staten, og samfundet, har kæmpet en kamp om kroppen, deraf titlen. Fra hvordan den enevældige konge forsøgte at indføre gymnastik for at få bedre soldater, til hvordan flere forskellige interesser begynder at påvirke idrætten. Den viser overgangen fra en tvungen militaristisk gymnastik undervisning, med tyske idealer, over en folkelig svensk gymnastik, der bliver dyrket på folkehøjskolerne, til hvordan den engelske sport får bedre og bedre fat i Danmark, hvilket slutter omkring 1980'erne, hvor den danske sportsverden har fået lov til at blive professionelle.

Ove Korsgaard er professor emeritus, på Aarhus universitet, hvor han var ansat på instituttet for pædagogik og uddannelse.⁴⁶

Justine Reilly: Sport, museums, and cultural policy.

En Ph.d.-afhandling skrevet om det samme emne, som jeg behandler i mit speciale, nemlig sport på museer. Afhandlingen handler om, på den ene side at undersøge, om sport er et emne der er brugbart på museer. Hun anlægger vinklen på de almindelige museer, fordi det tidligere litteratur primært har behandlet sportsspecifikke museer, altså fodboldmuseer og dets lige. Undersøgelsen ender med at konkludere, at der er flere barrierer forbundet med at udstille sportshistorie, på de engelske museer. Disse inkluderer manglende genstande, manglende ressourcer, og manglende viden om sport som et emne. Følgende speciale låner begrebet om "entre barrierer" fra Justine Reilly, til at undersøge om disse forhold også gør sig gældende på de danske museer. Derudover undersøger Justine også, hvordan publikum reagerer på sportsudstillinger i de engelske museer, og disse responser bliver inddraget for

⁴⁶ [https://pure.au.dk/portal/da/persons/ove-korsgaard\(1349aaaa-055d-4e79-acb6-5484856ac41a\).html](https://pure.au.dk/portal/da/persons/ove-korsgaard(1349aaaa-055d-4e79-acb6-5484856ac41a).html) (tilgået 26/5-2020).

at kvalificere eventuelle bud på hvilken effekt der er på besøgstallet, og sammensætningen af publikum i en sportshistorisk udstilling.

Afhandlingen er fra 2014, hvor Justine Reilly færdiggjorde sit Ph.d.-studie på University of Lancashire. Hun er i dag leder af "Sporting Heritage Community Interest Company", der er en interesseorganisation, der står for at understøtte indsamlingen af, og forskning i sportshistoriske genstande i England.⁴⁷

Metode:

I dette afsnit vil jeg gennemgå den anvendte metode. Jeg vil her gennemgå hvad et kvalitativt interview er, hvilke fordele og ulemper der er med at benytte det, jeg vil gennemgå min respondent udvælgelse, samt hvordan de forskellige interviews blev afholdt, da afholdelsen af disse har været ramt af SARS-CoV-2 pandemien i foråret af 2020.

Inden for samfundsvidenskaberne findes der grundlæggende to tendenser for videnskab. På den ene hånd findes den kvantitative undersøgelse, hvor de data der bliver indsamlet på et eller andet plan, kan formidles som tal, altså kvantificeres. Her forsøges sociale fænomener at blive beskrevet og analyseret gennem en metodisk ramme, der benytter sig af statistiske metoder og udregninger, og som gennem dette søges at udlede generaliserbare lovmæssigheder, eller kausalforhold, der let kan efterprøves af andre videnskabsmænd.⁴⁸ Dette er med andre ord en metode der forsøger at efterligne de klassiske naturvidenskabelige eksperimenter, til en vis grad. Den anden tendens er det kvalitative forskningsdesign, som derimod hviler på en tilgang der ikke er talbaseret, men derimod ofte er baseret på interviews, og derfor forsøger at komme med en mere dybdegående analyse af et givet socialt fænomen.⁴⁹ Den kvalitative metode har derfor sin rod i den hermeneutiske tradition, hvor tekstuel analyse og forståelse er basis for udledningen af viden i en specifik situation. Den hermeneutiske tilgang er dog ikke kun

⁴⁷ <https://www.sportingheritage.org.uk/content/about/who-we-are> (tilgået 26/5-2020).

⁴⁸ King, Gary, Robert O. Keohane og Sidney Verba (1994). Designing Social Inquiry – scientific inference in qualitative research, s 3.

⁴⁹ Ibid., S 4.

begrænset til ren tekst, men indbefatter også samtalen.⁵⁰ Eftersom formålet med dette speciale, er at afdække hvilke barrierer de museumsansatte, kan se i at lave udstillinger om sport, og dette spørgsmål i høj grad vil søges besvaret gennem en kulturpolitisk linse, vil specialet benytte sig af interviews til at afdække de holdninger museumsfolk har overfor sport, og overfor udstillinger om sport.

Det kvalitative interview:

Et af de første valg der skal træffes, er hvor strukturerede ens interviews skal være. Strukturering betyder i dette tilfælde, hvor meget interviewpersonen, altså den der bliver interviewet, selv kan styre interviewet. Ved et meget ustruktureret interview, er svarmulighederne mere åbne, og interviewpersonen, og interviewereren, er frie til at udforske et emne i en samtale, under et givet emne,⁵¹ over til et helt lukket interview, som essentielt set vil være et spørgeskema. De fleste kvalitative interviews vil dog falde ind under betegnelsen af et semistruktureret interview. Som navnet angiver er dette en interviewform, der giver plads til at interviewpersonen frit kan udfolde sig, inden for rammerne af det som interviewereren spørger ind til.

Ifølge Bryman, er det kvalitative interview godt til at afdække emner som; Værdier, holdninger, overbevisninger og følelser hos interviewpersonen.⁵² Hvilket passer godt sammen med dette speciales fokusområde, der blandt andet vil undersøge hvilke værdier museumsfolk mener skal på museum, grundlæggende set om sport skal på museum, herunder selvfølgelig også hvilke holdninger de har til sport på museum, samt holdninger til hvordan man kan udstille sport, om man skal udstille sport. Altså spørgsmål der falder ind under disse kategorier.

I forhold til, eksempelvis, et spørgeskema, eller kvantitativ research, er der nogle forhold omkring selve interviewet der skal nævnes. Ved at fokusere meget på få cases, kan der afdækkes meget omkring den kultur, holdninger og forhold, der gør sig gældende

⁵⁰ Kvale, Steinar, og Svend Brinkmann (2009). Interviews – Learning the craft of qualitative research interviewing. S 50-51.

⁵¹ Bryman, Allan, (2008). Social Research Methods. S 437,

⁵² Ibid., S 448.

i de cases der er tale om. Det vil imidlertid være svært at lave generaliserbare udsagn på baggrund af dette, særligt fordi dette er en undersøgelse med få undersøgelsespersoner og den såkaldte eksterne validitet må derfor formodes at være lav.⁵³

I den konkrete interviewguide, er der opstillet tre temaer. Disse er:⁵⁴

- Sportens kulturbegreber: Her bliver der stillet spørgsmål til, hvilke emner respondenterne mener kan udstilles på et museum. Her er der et særligt fokus på populærkulturen, og på kropskulturen. Fokus er her, på hvilke holdninger de selv har til disse emner, om de mener de passer ind på museet, og hvordan de har behandlet emnerne, hvis de har haft dem i udstillingen. I dette tema arbejdes der med følgende hypoteser:
 - Der er berøringsangst med populærkultur på museerne, hvorfor de ikke ønsker at udstille det.
 - Museumsmedarbejdere føler de mangler viden om udstilling og behandling af populærkultur.
 - Museumsarbejdere mener ikke at museerne skal beskæftige sig med populærkultur.
- Udfordringer med sport på museum: Her bliver der stillet spørgsmål til, hvad motivationen for at udstille sports- og idræts historie er. Herunder også hvordan udstillingen er forløbet, hvis de har afholdt en udstilling, eller hvordan planlægningen med udstillingen forløber. Her vil der blive stillet spørgsmål til om de har adgang til genstande, hvilke overvejelser de gør sig omkring virkemidler, og overvejelser de har omkring forholdet mellem sejre og halls of fame. Der blev i temaet arbejdet med følgende hypoteser:
 - Der mangler genstande til at fortælle sportshistorie
 - Sportshistorie i museal sammenhæng er afhængige af at dem der arbejder på det givne museum, har en personlig interesse i sport.
 - Museerne er presset til at fremhæve sejrene på bekostning af den kritiske historieformidling.

⁵³ Ibid., S 33.

⁵⁴ Bilag 11.

- Hvad kan sport på museum: hvor der blev stillet spørgsmål til hvilke andre temaer en sportsudstilling kan omhandle, hvordan der blev taget imod udstillingen af publikum, samt hvordan museet samarbejder med de lokale idrætsforeninger. Der blev i teamet arbejdet med følgende hypoteser:
 - Sport på museum kan være med til at opbygge en identitetsfølelse hos publikum.
 - Sportshistorie kan tiltrække en ny type besøgende til museerne, særligt sports fans.
 - Sportshistorie kan være med til at brande en by, eller en region.
 - Sportshistorie kan fungere som et spejl på samfundet, fortælle historien om klasseforhold, og kønspolitik, og stigende lighed.

Respondentudvælgelse:

Til undersøgelsen er der valgt en række respondenter. Disse er alle udvalgt fordi de i deres virke inden for museumsverdenen har arbejdet med sportshistoriske udstillinger. Eller fordi de er ansatte på et museum der tidligere har haft udstillinger om sport på museum, og arbejder med nyere tids samling. Her er det vigtigt at understrege, at undersøgelsen derfor udelukkende kommer til at handle om hvorfor et museum vælger at udstille sport, og ikke kommer til at handle, og derfor heller ikke kan besvare, hvorfor et museum ikke vælger at udstille sport. Omkring respondentudvælgelsen skriver Bryman, at interviewet ofte kan lide under en gennemsigtighed i hvordan udvælgelsen af respondenter er sket.⁵⁵ For at gøre dette så gennemsigtigt som muligt, vil jeg her gennemgå hvilken strategi der har været benyttet i udvælgelsen af respondenter. Bryman skelner imellem bekvemmelighedssampling, hvor udvælgelsen sker fordi en undersøgelse er bundet i tid og sted, det kan, eksempelvis, være hvis man laver en undersøgelse i et storcenter, og spørger dem der kommer forbi. Her spørger man de mennesker man kommer forbi, fordi det hvad der er bekvemt at gøre.⁵⁶ Den anden strategi er den statistiske udvælgelse, hvor en population stratificeres i forskellige klasser, hvorefter der udvælges en statistisk dækkende gruppe af respondenter, en strategi der ofte bruges til postomdelte spørgeskemaer.⁵⁷

⁵⁵ Bryman, 2008, s 458.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid.

Derefter kommer den formålstjenlige udvælgelse, hvor respondenter udvælger på baggrund af om de har noget at sige om forskningsspørgsmålet. Altså om respondenter, eksempelvis er vant til at arbejde med undersøgelsens emne i sin hverdag.⁵⁸ Det ovenstående taget i betragtning, vælges den formålstjenlige udvælgelse. For at sikre at respondenterne rent faktisk kan sige noget om sport på museum, forsøges derfor udvalgt museumsmedarbejdere, hvor det kan ses at personen har arbejdet med sportshistorie, eller hvor der er en viden om, at personen er i gang med at lave en udstilling om sportshistorie. Dertil kommer, at det må anses som værende formålstjenesteligt også at finde respondenter, der ikke arbejder med sports- og idrætshistorie, for derigennem at afdække den modsatte side. Altså ikke kun spørge dem der har et fokus på sports- og idrætshistorie, men også dem der ikke har fokus på sport og idræt.

Morten Mortensen fra Furesø museerne, er udvalgt fordi han har beskæftiget sig med idrætshistorie. Herunder at have holdt foredraget "Idrættens samfundsmæssige betydning" på Roskilde museerne.⁵⁹ Han har derudover lavet udstillingen "Hvad er målet – Idræt i Danmark før og nu" på Greve museum.⁶⁰ Derudover har han skrevet artiklen "Svømmehal på museum", hvori han argumentere for nødvendigheden af formidlingsinstitutioner, der vil tage idrætten til sig. Han har altså arbejdet med det emne som er centrum for nærværende speciale, og må derfor vurderes som værende særdeles relevant at interviewe. Morten kan dermed komme gode betragtninger om emnet, baseret på sin egen erfaring i at arbejde med både sportshistorie, og udstillingen af denne. Dertil kommer at han kan komme med egne erfaringer på, hvordan en udstilling om idrætshistorie kan blive modtaget af publikum.

Endvidere er Museum Mors, ved at lave en udstilling om sport, bygget op omkring fodbold. Denne udstilling bliver lavet af Anders Have Espersen, der også har en stor personlig interesse i sportshistorie. Derfor blev der også taget kontakt til ham, for at inkludere ham i undersøgelsen. Han kan særligt komme med inputs på hvilke overvejelser

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ <http://www.mynewsdesk.com/dk/romu/pressreleases/foredrag-om-idraettens-samfundsmaessige-betydning-1666080> (tilgået 18/3-2020).

⁶⁰ <https://www.grevemuseum.dk/udstillinger/tidligere/2011-hvad-er-maalet-idraet-i-danmark-foer-og-nu/> (tilgået 26/5-2020).

han gør sig omkring udstillingen af sport, herunder hvilke forhindringer han er stødt ind i, og hvilke overvejelser han gør sig om potentielle virkemidler.

Fra Nordjyllands kystmuseum, Bangsbo, havde jeg kontakt til Jens Thidemann. Han blev udvalgt fordi Bangsbo ikke har en tradition for at afholde sportsudstillinger. Dette er med til at give en kontraposition til de andre museumspersoner, der i højere grad har beskæftiget sig med sportshistorie, og udstilling af denne. Han er dermed medvirkende til at give en anden side af udstillingen af sport på museer, og emnets position på de danske museer. Han er ikke nødvendigvis den der har mest erfaring med emnet, men kan være med til at give et svar på hvorfor han ikke udstiller sportshistorie.

Fra den gamle by i Aarhus har jeg interviewet Christian Rasmussen. Han har i sit virke på museet, været med til at lave en udstilling, der hedder Aarhus Fortæller, hvor han lavede et afsnit med sportshistorie. Han har altså en vis erfaring med at lave udstillinger om sportshistorie, og kan derfor, i lighed med Morten Mortensen, komme med konkret erfaring til hvordan man kan lave en sådan. Samtidig kan han komme med sine egne vurderinger af hvordan disse udstillinger er gået. Han har endvidere arbejdet med en anden udstilling af immateriel kulturarv i den gamle by, da han har lavet en udstilling om rockmusik, og han kan derfor give et godt billede af hvordan den immaterielle kultur kan behandles på et museum.

Slutteligt er der Thorbjørn Thaarup fra M/S Museet for søfart. I hans arbejde på M/S er han ikke selv aktiv med udstillingen af sportshistorie, men han har alligevel gjort sig nogle tanker herom, ikke mindst fordi han selv er meget interesseret i sport, særligt cykling. Derudover kommer han, som en museumsarbejder, med praktisk erfaring med hvilke virkemidler der virker, og hvordan man laver en udstilling.

Et kritikpunkt der kan rejses her er, at der kun er medtaget kulturhistorikere, der er mænd. Der er ikke medtaget kvinder, arkæologer, eller etnografer, der kunne have en anden holdning til emnet. En del af årsagen hertil skal findes i det forhold, at den oprindelige sampling, blev lavet med udgangspunkt i at finde museumsfolk der har arbejdet med sport på museer, i det tilfælde blev der ikke skelet til respondenternes køn, men der kan have været en indirekte bias, i at mændene måske er mere interesseret i fodbold, og

sport i almindelighed. Et andet punkt, er at SARS-CoV-2 virusset fik Danmark i en lockdown i løbet af foråret, hvilket besværliggjorde logistikken en del, både fordi folk blev hjemsendt, og fordi der blev lukket ned for samfundet. Derfor endte respondentudvælgelsen med at blive en blanding imellem en formålstjenestelig sampling, og tilfældig udvælgelse, dog mestendels formålstjenestelig, da det blev nødvendigt at lave et Facebook opslag, og efterspørge mulige respondenter. Ergo endte det med at Anders Have og Morten Mortensen blev udvalgt ud fordi Anders er ved at lave en udstilling om sport, og Morten blev udvalgt fordi han har lavet en udstilling. Christian, Thorbjørn og Jens blev benyttet fordi de henvendte sig på Facebook opslaget, og efter en kort mail udveksling, blev det vurderet at de havde holdninger de kunne bidrage med.

Interviewets afholdelse – under lockdown.

Grundet situationen omkring udbruddet af SARS-CoV-2 virus, i foråret 2020, hvor nærværende speciale er udarbejdet, blev disse interviews afholdt som enten telefon, eller Skype samtaler. Dette skyldes først og fremmest de foranstaltninger omkring social distancering, der blev iværksat i forbindelse med udbruddet, hvilket gjorde at et fysisk interview ikke var hensigtsmæssigt at gennemføre. Derfor falder selve interviewdelen nok også tættere ind under kategorien "*Telefoninterview*"⁶¹. Et par af problemerne med et klassisk telefoninterview er, at det er uegnet til længere interviews, og respondenter kan lettere afbryde interviewet, ved at lægge på, eller stoppe forbindelsen på anden vis. Det må formodes, alt andet lige, at emnet her ikke er tilstrækkeligt kontroversielt, til at dette blive et problem, men det er, alt andet lige, lettere for respondenter at afbryde et telefoninterview, end at afbryde et interview ansigt til ansigt. Det næsten problem er netop problemet med at være ansigt til ansigt. Ved et egentligt interview, vil respondent, og interviewer sidde overfor hinanden, og intervieweren kan aflæse respondentens kropssprog. Dette er ikke muligt med et almindeligt telefoninterview. Derfor kommer kommunikationen udelukkende til at handle om *hvad der bliver sagt* og alt det der bliver sagt med kroppen forsvinder⁶². Dette kan modvirkes til en vis grad, ved at bruge skype, med et kamera, da

⁶¹ Bryman, 2008, s 457.

⁶² Ibid.

man dermed får mulighed for at kunne aflæse respondentens kropssprog, og derigennem få en mere komplet forståelse af deres svar. Derudover giver det nogle særlige udfordringer omkring det at optage et interview. De forskellige interviews blev forsøgt optaget, men de forskellige apps til at optage telefonsamtaler virker ikke altid lige godt. Derfor var jeg nødt til at nedfælde stikord under selve interviewet, disse blev ført ind i en kopi af interviewguiden. Herefter blev de forskellige stikordsnoter sammenfældet i en opsummering, der efterfølgende blev sendt til gennemlæsning hos respondenterne, hvor de kunne kommentere på opsummeringen. Dette var for at sikre at jeg ikke havde misforstået dem, samt at alle pointer var med, at de var autentisk gengivet, og for at give dem muligheden for at komme med ekstra inputs hvis de havde dette.

Teori:

I dette afsnit vil jeg gennemgå den teori specialet bygger på. Den anvendte teori vil særligt berøre udstillingstypografier, samt udstillingstekniske overvejelser. Teorien skal vise de muligheder, og problemområder der er forbundet med at udstille sports- og idrætshistorie. Slutteligt vil der komme en begrebsafklaring, med særligt fokus på begreber hentet hos Justine Reilly, samt de forskellige kulturbegreber der bliver bragt i spil i udstillingen af sports- og idrætshistorie.

Udstillingstypografier:

En udstillingstypografi kan forstås som museumsudstillingernes genre. Ligesom en film, der falder inden for en bestemt genre, der har bestemte genregreb og udtryk, har de forskellige udstillingstypografier også forskellige virkemidler og udtryk. Disse typografier, er stadig under udvikling, og der har tidligere været reel mangel på definitioner af de forskellige udstillingstyper.⁶³ Ole Strandgaard kommer dog med et forslag til en typografi, i sin museumsbog, fra 2010. Heri præsenterer han 5 udstillingstyper. De 5 udstillings varierer i det Ole Strandgaard kalder narrativitet, og det han kalder leksikalitet. Dette er en

⁶³ Strandgaard, Ole. Museumsbogen – Praktisk museologi. 2010, forlaget Hikuin. S 298.

overvejelse over i hvor høj grad en udstilling fortæller en historie, altså narrativitet, og i hvor høj grad den giver information, altså leksikalitet.⁶⁴

De 5 udstillingstyper han stiller op er:

1. Den accidentale udstilling.
2. Præsentationsudstillingen.
3. Den leksikale udstilling.
4. Den narrative udstilling.
5. Den associative udstilling.

Den accidentale udstilling:

Dette er en udstillingsform der er karakteriseret af en lav grad af både narrativitet, og leksikalitet. Selve navnet viser meget godt, at genstandene er opstillet, uden yderligere omtanke. Her handler det udelukkende om at vise genstande frem. Der er ingen orden, eller hierarki i udstillingen, blot genstande der er stillet frem.⁶⁵

Præsentationsudstillingen:

I lighed med den førnævnte udstilling, er der en ringe grad af narrativitet, og leksikalitet i denne udstillingstype. Det der adskiller den fra den accidentale udstilling, er at der er gået nogen omtanke ind i hvilke genstande der udstilles. Her er det særligt de genstande der er mest værdsatte af museum, og/eller publikum som bliver fremvist.⁶⁶

Den leksikale udstilling:

Som det fremgår af navnet, er det information der er i fokus her. Dette er altså en udstilling med høj leksikalitet. Udstillingen sigter efter at stille så meget information til rådighed, som muligt. Dette er også en udstilling, hvor man risikerer, som Kevin Moore kalder det, at

⁶⁴ Ibid., S 303.

⁶⁵ Ibid., S 302

⁶⁶ Ibid.

hænge en bog på væggen. Udstillingen har en lav grad af narrativitet, og sigter altså ikke mod at fortælle en god historie.⁶⁷

Den narrative udstilling:

I modsætning til den leksikale, er den narrative udstilling optaget af at fortælle en god historie. Den er derimod ikke god at søge efter oplysninger i. Udstillingstypen bruges også til at lede publikum hen mod en særlig erkendelse, eller oplevelse. Her bliver genstandenes kontekst blotlagt. Det er en udstillingstype, der har en høj grad af narrativitet, men måske ikke så meget leksikalitet. Udstillingen er lavet for at give en god oplevelse først og fremmest.⁶⁸

Den associative udstilling:

Dette er en mere åben udstilling, end den narrative. Den kommer ikke med færdige svar, men stiller derimod spørgsmål til beskueren, som denne så selv må besvare på baggrund af dennes egen erfaringer og kontekst. Det er en udstilling hvor beskueren bliver stimuleret til selv af danne sine egne meninger, og komme frem til egne konklusioner omkring udstillingen. Udstillingstypen er ikke så let at placere i forhold til narrativitet, og leksikalitet, da det vil bero på den endelige udformning i en udstilling.⁶⁹

Entre barrierer:

I sin Ph.d.-afhandling angiver Justine Reilly seks forskellige entre barrierer, som de museumsansatte i England, anser som giver dem vanskeligheder ved at udvikle sportshistorie på museerne. Disse er: Pladsbegrænsning, ressourcemangel, mangel på genstande, manglende interesse i sport, at sport er irrelevant for museer og at de ansatte på museerne mangler viden om sportshistorie.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid.

Den første barriere hun identificerer, er at der *mangler genstande i samlingerne*. Hun angiver selv, at det ikke er den eneste grund til, at museal sportshistorie ikke er godt nok udviklet, og at det derfor ikke er den primære årsag til at der ikke bliver afholdt udstillinger. Imidlertid er der 83% af de adspurgte museumsarbejdere, der angiver det som et problem at der mangler genstande i samlingen. Det bliver særligt koblet sammen med, at der i den engelske museumsverden ikke var nogen udbredt interesse for sport før engang i 1980'erne, hvorfor der ikke er blevet samlet relevante genstande ind til museerne, men de befinder sig derimod primært hos private samlere, og hos de forskellige foreninger. Dette giver yderligere vanskeligheder, da genstandene først skal findes, og lånes hos private samlere, udøvere og foreninger. Manglen på genstande bliver derfor en vigtig, om end ikke enestående årsag, hos Justine Reilly, til at der mangler sportshistorie udstillinger på de engelske museer.⁷⁰

Dernæst, og lige så stor vægtning hos Justine Reilly, er at de ansatte på museerne, ikke føler de har nok *viden om sportshistorie*, til at kunne udstille det. Dette gælder både, at de ansatte simpelthen mangler viden, om hvilke sportshistoriske genstande de har i deres respektive samlinger, men også at de føler de mangler viden om sportshistorie generelt set. For at en museumsansat skal kunne lave en udstilling, kræver det selvfølgelig at denne, føler sig klædt på, til at behandle det emne, som udstillingen skal handle om. Ifølge Justine Reilly, gør det sig ikke gældende hos de engelske museumsansatte, der ikke føler at de har den nødvendige viden til at gå til emnet, og derfor er der mange af de museumsansatte der ikke vil lave sportshistoriske udstillinger.⁷¹

Når der bliver snakket om *manglende plads*, falder dette ifølge Justine ind i tre kategorier. For det første er der en generel mangel af plads i selve udstillingsrummene. Dette gør, at museerne er tvunget til at udstille færre genstande, i mindre udstillinger, med færre temaer. Dette henviser primært til de permanente udstillinger. Her skal museerne forsøge at udstille så bredt som muligt, ofte for så få penge som muligt. Det betyder at udstillingerne har det med at være åbent i længere tid. Den overordnede mangel på udstillingsplads i museumsrummene, betyder også, at pladsen til de midlertidige udstillinger

⁷⁰ Reilly, 2014, s 157-158.

⁷¹ Ibid., S 158-160.

er mindre. Derfor er der generelt set ikke plads nok i museernes fysiske rum, til rent faktisk at udforske det museale potentiale i eksempelvis sportshistorien. Derudover mangler der også tematisk rum til udstillingen af sport. Hvis sportshistorie bliver anset som en del af socialhistorien, i stedet for et emne i sin egen ret, og socialhistorie kun udgør en del af et museums udstillinger, giver det sig selv, at sportshistorie forbliver en mindre del af museet. Selvom der er museer med, endda mange, sportshistoriske genstande, men at de vælger ikke at udstille disse, viser det også, ifølge Justine, at dette viser at museerne ikke prioriterer sportshistorie ret højt.⁷²

At museer *mangler ressourcer*, både i Danmark, men også i England, er nok næppe nogen større overraskelse. I Justines undersøgelse angiver omkring 42% af de adspurgte, at de mangler ressourcer, og at dette forhindrer dem i at udstille sportshistorie. At museerne ikke modtager nok støtte, gør også at de ikke har nok ansatte, til at kunne bruge timer nok på et projekt. Dette er særligt et problem, med et nyt tema, som sportshistoriske udstillinger er i England. At det er et nyt tema, betyder at den tid der skal bruges på at researche en ny udstilling, er mere omfattende. Det betyder, at museerne vil nedprioritere sportshistorie, fordi der er store udfordringer forbundet med at sætte tid og penge af til at lave en ny udstilling, og derfor forbliver sportshistorie underrepræsenteret på de historiske museer. Og ansøgninger til nye fondsmidler er i sig selv en stor administrativ byrde, der koster mange ressourcer.⁷³

Slutteligt er det *samarbejdet mellem museer, og sportsorganisationer*, herunder klubber og forbund, bliver af Reilly, fremhævet som et andet problemområde. Særligt er de forskellige forbund, og organisationer dårligt klædt på, til at varetage deres egen kulturarv, det selvom de fleste af hendes respondenter, mente det var vigtigt at bevare deres sportsgrenes kulturarv.⁷⁴ Årsagerne hertil, er primært, at man i forbundene, bruger det meste af sin tid, på at sikre sportens udfoldelse.⁷⁵ Men der er også en skepsis hos visse museumsfolk i England, over om klubberne overhovedet er interesseret i at indgå i

⁷² Ibid., S 160-161.

⁷³ Ibid., S 162

⁷⁴ Ibid., 166- 167.

⁷⁵ Ibid., S 168.

partnerskaber med museerne, hvilket kan være med til at gøre et potentielt samarbejde mere vanskeligt.⁷⁶

Som Justine Reilly videre siger, kræver accepten af sportshistorie på museerne, først og fremmest, at de der arbejder på museerne, begynder at acceptere det som et emne der er relevant for museet. Hvis en museumsansat, særligt en der arbejder med at udfærdige udstillinger, ikke finder sportshistorie interessant, bliver der næppe lavet en udstilling. Hun konkluderer at, sportshistorie stadig møder noget modstand i den engelske museumsverden, men at denne er aftaget de senere år. Dette er særligt sket med fremvæksten af populærkulturel historie på de engelske museer. Mange af de ansatte på de sportsspecifikke museer i England følte endvidere at der blev set ned på deres temaområde, og at sport hos ville ansatte stadig, blev anset som værende useriøs forskning. Derfor er der, ifølge Justine, stadig en vis modstand mod sportshistorie, om end den er aftagende.⁷⁷

Sportens kulturarv:

Kulturarv er i sig selv et svært ord at definere. For det første er det en sammenskrivning af ordene kultur, og arv. Dette indikerer at det er kultur der skal gemmes, og gives videre til næste generation. Så langt med begrebet arv. Det efterlader os med begrebet kultur, der af Raymond Williams bliver betegnet som et af de 2-3 mest komplicerede ord i det engelske sprog.⁷⁸ Ordet kultur kommer dog af det latinske *Cultura*, der kan betyde noget i stil med at opdyrke, passe, pleje, eller bearbejde noget, her jorden, planter og dyr.⁷⁹ Men siden antikken har kulturbegrebet antaget mange forskellige betydninger, hvoraf nogle er gensidigt udelukkende. Begrebet udviklede sig fra at dække over dyrkelsen af jorden og selvet, altså fra en dannende process, til også at indeholde selve produktet af denne process. Her begynder det kultiverede menneske at blive omtalt i løbet af 1600-tallet. Og senere i oplysningstiden blev det et argument fra borgerskabet, der ønskede en større

⁷⁶ Ibid., S 156.

⁷⁷ Ibid., S 163-165.

⁷⁸ Williams, Raymond. "Culture", *Keywords - a vocabulary of culture and society*, 1976, s 87.

⁷⁹ Fink, Hans. Et hyperkomplekst begreb - Kultur, kulturbegreb og kulturrelativisme, i Hauge et al: Kulturbegrebets kulturhistorie, Aarhus universitetsforlag, 1988, s 12.

medbestemmelse i samfundet. Det var ikke længere adelen alene, med deres nedarvede privilegier der skulle bestemme. Kultur kom her til at være et krav for medborgerskab.⁸⁰ I løbet af 17- og 1800-tallet bliver begrebet splittet mellem den fransk/engelske forståelse af begrebet, og den tyske forståelse. Den Engelsk/franske forståelse af kultur, kommer til at løbe sideordnet med civilisationsbegrebet, og de to optræder ofte som synonymmer.⁸¹ Dette betød også at, kultur-, og civilisationsbegrebet kunne bruges til at retfærdiggøre kolonialisme og imperialismen. Den vestlige verdens kultur var endepunktet i en kulturel udvikling alle samfund skulle gennemleve.⁸² I modsætning hertil, er den tyske forståelse, særligt båret af Johann Herder, hvor alle mennesker, alle folkeslag, har en kultur. Kulturen bliver her afhierarkiseret, der er altså ingen kultur der er bedre end en anden. Samtidig udvides kulturbegrebet til at indeholde alle aspekter af menneskers fælles liv, alt fra vores sprog, religioner, tænkning, redskaber, sædvaner, normer, politik med mere.⁸³ Dette kulturbegreb slår også igennem i Danmark gennem Grundtvig, og det bliver en mere folkelig form for kulturbegreb, hvor almuen blev beskyttere af den danske kultur.⁸⁴ En del af hierarkiseringen af kulturbegrebet er opdelingen mellem finkultur, og lavkultur, men med det postmoderne samfunds fremkomst, og særligt efter 60'erne, bliver kulturen gjort til et politisk område, og et område hvor der slet og ret blot eksisterer kultur, og kultur er, hvad end kulturministeriet beskæftiger sig med. Det kan pludselig blive legitimt at tale om fodbold som kultur, da sport og idræt, rykker ind i kulturministeriet i 1976.⁸⁵ Det kan derfor være nyttigt at se kulturbegrebet som et dobbelttydet begreb. På den ene side er der et smalt Kulturbegreb, der er den symbolbetonede kultur. Det er sange, digte, billedkunst, altså alle de symbolske produkter der gengiver oplevelser, holdninger, viden og erfaring. Det er det æstetiske kulturbegreb, der igen kan inddeles i en såkaldt højkultur, og en lavkultur. Det andet er det brede kulturbegreb, som indeholder vores livsformer, vores aktiviteter, altså et kulturbegreb der indeholder hele samfundet. Det er altså "livkulturen".⁸⁶ En egentlig minimaldefinition af begrebet kultur synes derfor som værende umulig, det samme med

⁸⁰ Ibid., S 14-15.

⁸¹ Ibid., S 16.

⁸² Himmelstrup, Kristian. Kulturformidling – Grundbog i kulturens former og institutioner. 2013. S 25-26.

⁸³ Fink, 1988, s 17.

⁸⁴ Himmelstrup, 2013, s 27.

⁸⁵ Grønkjær og Olsen. 2007. s 153.

⁸⁶ Himmelstrup, 2013, s 33.

kulturarv. Der kan dog, af ovenstående overvejelser, udledes følgende. At kulturarv er noget vi giver videre til de næste generationer i vores samfund. Dette noget vi giver videre, er udtryk for vores kulturelle udfoldelse, her skal både tænkes det smalle kulturbegreb, hvilket kan inkludere, men ikke være begrænset til: sange, film, bøger, arkitektur, og billeder. Det gælder imidlertid også det brede kulturbegreb, vores kulturelle livsudfoldelse.

Dette giver dog et problem i forhold til det brede kulturbegreb. Det smalle kulturbegreb relativt let at udstille. Malerier kan udstilles på kunstmuseer, de fleste ældre kulturhistoriske genstande hører naturligt hjemme på de kulturhistoriske museer. Som det imidlertid blev gjort klart ovenfor, er kulturarven ikke kun eksemplificeret ved den materielle kultur. Der er også den immaterielle kulturarv.⁸⁷ Dette er en type kulturarv, der, ifølge Ole Strandgaard, primært har været behandlet af folkemindeforskere.⁸⁸ Ifølge UNESCO er immateriel kulturarv, også kaldet intangible heritage på engelsk, de praksisser, repræsentationer, udtryk, viden, færdigheder, samt redskaber, genstande, og kulturelle rum, som bliver overført fra generation til generation.⁸⁹ Derudover bliver det beskrevet som kultur der udspiller sig inden mundtlige traditioner og udtryk; optrædener; sociale praksisser som ritualer og festlige lejligheder; viden, og praksis der omhandler universet og naturen; og traditionelt håndværk.⁹⁰ Selve UNESCOs konvention handler om at beskytte truede folk mod at deres kultur bliver udslettet, men deres definition og forståelse af hvad den immaterielle kulturarv består af, vil stadig være relevant at inddrage, selv hvis den immaterielle kulturarv der behandles i dette speciale, ikke kun begrænser sig til folkeslag, men derimod også har elementer af kropskultur over sig. Sport i særdeleshed, men også idræt, har et performativt element over sig, det er altså optrædener, og bliver derfor i følgende speciale behandlet, som et udtryk for en immateriel kulturarv, og derfor kommer specialet, blandt andet, til at handle om udstillingen af denne immaterielle kultur.

⁸⁷ Strandgaard, 2010, s 47.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ UNESCO's konvention til beskyttelse af den immaterielle kulturarv, artikel 2.

⁹⁰ Ibid.

Analyse:

I dette afsnit vil jeg analysere resultaterne af samtalerne med mine respondenter. Det vil gøres ved, først og gennemgå hvilke udfordringer de har oplevet, eller kan se der er, ved at udstille sports- og idrætshistorie på de danske museer. Udfordringer er i det følgende taget fra Justine Reillys undersøgelse. Inden der bliver lavet en gennemgang af deres overvejelser omkring det rent udstillingstekniske, altså deres tanker om virkemidler i en sports- og idrætshistorisk udstilling.

Entre barriere:

I sin Ph.d.-afhandling fra 2014, skriver Justine Reilly, at der blandt museumsfolk i England, blev opstillet 6 mulige entre barrierer, som gjorde det svært at behandle sport som et emne på de engelske museer. Disse er som tidligere nævnt: 1) manglende genstande, 2) manglende viden om, og forståelse af sport som et emne, 3) pladsbegrænsninger, 4) begrænsede antal støttemidler til rådighed, 5) at de der arbejder på museerne ikke er interesserede i sport og 6) at der mangler samarbejde mellem museer og foreninger.⁹¹

I min egen undersøgelse, har dele af dette tjent som en rygrad i undersøgelsen. Særligt har jeg fra dette udledt følgende 3 hypoteser omkring, hvilke forhold der kan være med til at afholde museer i Danmark fra at lave udstillinger om sport. Den første hypotese er, at de lokale museer mangler genstande til at fortælle sports- og idrætshistorie. For det andet, at udstillinger inden for sportshistorie, primært er drevet af, om en, eller flere, ansatte på museet har interesse i sportshistorie. For det tredje, at man på museerne ikke har et samarbejde kørende med de lokale klubber og foreninger, der gør at de ikke får genstande fra disse klubber. Dette er de tre primære områder der vil blive behandlet, de tre andre vil blive nævnt kort, men da tre første var de mest nævnte i samtalerne jeg havde med mine respondenter, er det også de tre der får mest fokus.

Genstande:

Den første af disse, er hypotesen om at der mangler genstande til at udstille sport, på de danske museer. I mine samtaler med museumsarbejdere synes dette, i første omgang, at blive bekræftet. Anders Have, der som tidligere nævnt, er ved at lave en udstilling om sport

⁹¹ Reilly, Justine. Sport, Museums, and cultural policy. 2014. University of Central Lancashire. S 156.

på Mors, har mærket samme problem. I sit arbejde med at lave en udstilling om sport på Mors var dette et af de primære problemer han havde i sin planlægning af denne udstilling. Han indikerede at han var nødt til at tage ud og låne genstande, for at have nok til at lave en udstilling. Samme problem har Christian Rasmussen fra Den gamle by i Aarhus indikeret. Da han lavede en sportsudstilling i udstillingen "Aarhus fortæller", var et af problemerne også at han ikke syntes at have genstande nok. Derfor var han, i lighed med Anders Have, ude og låne genstande. Hvor Anders særligt vil låne sine genstande fra andre museer, lånte Christian derimod fra udøverne på tidsbegrænsede lån. Dette gav ifølge Christian en positiv effekt, da disse lån, og deraf følgende udskift i udstillingen, kunne være med til at give en dynamik i udstillingen man ellers ikke ville have. Hvis udstillingen har en genstand på et tidsbegrænset lån, kan genstande tages ud af udstillingen, og nye tages ind efterfølgende. At der er tale om tidsbegrænsede lån, og ikke egentlige indleveringer, skyldes primært, at de genstande der udstilles har en stor personlig betydning for den enkelte udøver, hvorfor de ikke ønsker at indlevere genstanden på permanent basis.⁹² Selve situationen med at genstandene stadig er hos udøverne, reflektere den situation som Justine Reilly også beskriver, hvor genstande er på private hænder.⁹³ Et andet sted, der kan findes genstande til en samling, vil være hos fans. Der er potentielt en rig kilde til sportsgenstande hos fans. Fans, og fan memorabilia, er ifølge Kevin Moore, en måde hvorpå fans tingsliggør deres støtte til et hold.⁹⁴ Det er med andre ord, en måde hvorpå man kan koble materielle genstande, på en immateriel kultur. Det må formodes at der også er en del af den slags fan memorabilia hos de forskellige fans rundt om i Danmark, og at disse genstande også kan bruges i en sportshistorisk udstilling.

En lidt anden holdning findes dog hos Morten Mortensen fra Furesø museerne. Han har haft udstillet idrætshistorie, og i den forbindelse indikerer han, at han havde de genstande han skulle bruge. Dette skyldes dog ikke at der har været indsamlet genstande der hører til sport og idræt, men derimod at han, qua sin rolle inden for DIF's bestyrelse, har haft kendskab til en mængde genstande fra DIF-museet. En del af genstandene til udstillingen var nemlig udlånt fra DIF, og fandtes altså ikke i museets samling. Han stemmer

⁹² Bilag 2.

⁹³ Reilly, 2014, s 158.

⁹⁴ Moore, 1997, s 126.

i omkring den manglende indsamling, af idrætsgenstande på de danske museer, særligt at der mangler genstande generelt set i museernes samlinger, fordi der tidligere har været en manglende vilje til at indsamle genstande der handler om idræt og sport. Der synes altså at være en bred enighed, blandt de adspurgte, om at de danske museers samlinger af sportsgenstande altså ikke er store nok. Intet sted ses dette tydeligere, end hos Jens Thidemann, der havde lavet en søgning i Bangsbos samling, hvor det viste sig, at der blot var et sted mellem 50-60 genstande, der omhandlede sport, ud af en samling på ca. 60.000.⁹⁵ Jeg selv kunne finde sammenlagt 18 genstande, med relation til sport, som havde omkring 12 resultater, idræt, der havde 2 resultater, samt gymnastik der havde 4 resultater. Det er derfor ikke forkert og sige, at der kun er få genstande med relation til sports- og idræts historie på Nordjyllands kystmuseum.

Der er altså en udbredt forståelse blandt de adspurgte personer, om at der grundlæggende mangler genstande. Dette har givet problemer hos særligt Anders Have, som har set sig nødsaget til at skulle ud og låne genstande hos andre museer, for at kunne lave sin udstilling.⁹⁶ Det skyldes nok primært, at museerne, som Morten Mortensen siger, ikke har haft en særlig tradition for at indsamle genstande relateret til sport. Manglen af sportsgenstande kan også være med til at vise kreativitet, som Christian omtaler. Han stod over for samme problem som Anders Have, og han fik det til at blive en mulighed for at lave en vis grad af dynamik i udstillingen, da det gjorde det muligt at udskifte genstande undervejs. Som både Anders, Christian og egentligt også Jens bevidner, er det ikke nødvendigvis manglen af genstande der afholder dem fra at lave, eller ikke lave en udstilling om sport og idræt. Det har ikke stoppet Anders, for han er i gang med at lave en på nuværende tidspunkt, Christian har lavet en udstilling, hvori der indgik sportselementer, og Jens Thidemann angiver at, selvom der mangler genstande, er det ikke så meget det der gør at han ikke lave en udstilling. Det handler derimod om, at det er et emne der ikke falder ind under deres emnemæssige ansvarsområde. Dermed ligner situationen i Danmark også den engelske situation, som Justine Reilly beskriver.⁹⁷ De forskellige lokale museer har en varieret og dækkende genstandssamling, der kan beskrive og vise idræts historien, men man

⁹⁵ Bilag 3.

⁹⁶ Bilag 5.

⁹⁷ Reilly, 2014, s 155.

kan ikke konkludere at det er den eneste grund til at museerne ikke har et større fokus på sport og idræt, men det gør det i hvert fald sværere for visse museer at udstille.

De museumsansattes interesse for sport:

Blandt mine respondenter, var der særligt en, der ikke udtrykte nogen særlig interesse for sport, nemlig Jens Thidemann fra Bangsbo.⁹⁸ Han har været med til at lave en udstilling om den danske fodboldspiller "Guld Harald" Nielsen. Men ellers har han udtrykt en mere tilbagelænet tilgang til emnet. Han begrundet dette med, at sport og idræt ikke indgår i deres emnemæssige ansvarsområder. Det skyldes at deres museum primært beskæftiger sig med nordjysk kystkultur.⁹⁹ Han mener ikke, som sådan at sport eller idræt ikke hører til på et museum, men han gav udtryk for, at ikke alle museer skulle have alt kultur, det er hans holdning, at man ikke skal være snobbede på museerne, samt at han mener, at sport er underrepræsenteret på museerne, i forhold til hvor meget det fylder i samfundet ellers. Derfor er det ikke nødvendigvis hans attitude mod sport og idræt, som udgør den største forhindring mod udstillingen af sport på Nordjyllands kystmuseum, det er derimod de emnemæssige ansvarsområder de har som et museum. Således ligner hans generelle holdning meget den der findes hos Justine Reillys respondent fra "National Maritime Museum" i Cornwall, der sagde om sit museum:

"It [sporting heritage] is one part of programming, but this is dependent on the purpose of the Museum. i.e. We exist to interpret the maritime history of Cornwall, small boats, and the sea - so sport does play a part, but not a large part. We aren't a 'sport' museum"¹⁰⁰

I vurderingen af Harald Nielsen, plancheudstillingen, var det hans opfattelse, at der måske ikke, nødvendigvis, kom mange flere besøgende, men at de der kom, var en ny type af besøgende, som de ellers ikke ser så tit på museerne. Han påpegede videre, at det var hans oplevelse, at de der kom på museet i forbindelse med Harald Nielsen udstillingen, trods alt fik noget ud af den, udover blot Harald Nielsen.

⁹⁸ Bilag 3

⁹⁹ Kvalitetsvurdering, Nordjyllands kystmuseum, 2011, s 5.

¹⁰⁰ Reilly, 2014, s 165.

På den anden side udtrykker både Anders Have, og Morten Mortensen, at en stor del af årsagen, til at de har valgt at beskæftige sig med sport, netop er deres egen personlige interesse i emnet. Særligt Morten Mortensen har oplevet, at der fra musealt ansatte personer, har manglet en interesse i sport, og idræt, hvilket han kæder sammen med to ting; at de historiske museer primært har været hjemsted for arkæologer, og etnologer, der ikke har interesseret sig synderligt for idræt og sport. Samt at særligt sport, har konnotationer mod kappestrid, og konkurrence, som mange af dem, måske, har dårlige erfaringer med fra deres skoletid, og han gengiver en anekdote fra da han studerede. Han var selv professionel fodboldspiller, hvilket han gik stille med dørene med, fordi på dette tidspunkt var det ikke velanset at være sportsmand på universiteterne.¹⁰¹ En del af dem der har valgt at beskæftige sig med sport på museerne, er altså langt henad vejen drevet af deres egen personlige interesse i emnet.

Andre igen, bliver lidt kastet ud i det, som Christian fra den Gamle by. Det er ikke nødvendigvis fordi han var særligt interesseret i sport og idræt, han var derimod mere interesseret i musik. Men fordi museet ønskede at indtage flere emner i udstillingen "Aarhus fortæller", herunder sport, blev han sat til at lave sportsdelen hertil. Dette viser den anden mulighed, at man kan komme til at arbejde med emner, som man ikke nødvendigvis er interesseret i, men kan blive kastet ind i det arbejde af arbejdsmæssige hensyn. Her var det museet, der ønskede en del af udstillingen skulle handle om sport, og derfor blev han sat til det. Ifølge Christian blev dette besluttet i en form for fællesbrainstorms møde, og det kan ikke nødvendigvis siges at være en person som har udtalt interesse for sport og idræt, men er nærmere organisationen selv der har valgt at udstille det. Dette kan dog stadig bekræfte en del af hypotesen, om at sport og idræt på museer, i høj grad afhænger af om der er personer på museet, der udtrykker ønske om at have dette emne i deres udstilling.¹⁰²

Det er vigtigt at understrege, at der i mine samtaler ikke har været tale om en direkte afvisning af sport på et museum, som nogle museumsfolk ellers kan have en tendens til, som Kevin Moore citerer lederen af Berwick museum for at sige: *"I take no interest in football. It's a minority interest. Ten times as many people go to museums as soccer*

¹⁰¹ Bilag 9.

¹⁰² Bilag 2.

*games*¹⁰³ Deres kommentarer har reflekteret holdningen, at sport bestemt har, eller kan have, en plads på museerne, selv Jens Thidemann, der arbejder på et museum hvor de ikke har sport, var ikke direkte afvisende overfor at sportshistoriske udstillinger har en plads på de danske museer, og hvis der er en god anledning, som også fejringen af Harald Nielsen, har de også vist sig villige til at lave materiale omkring sportshistorie. Derfor kan det også konkluderes, at dette måske ikke er en forklaring der kan stå alene, om end det også må konkluderes, at det ikke er uden betydning.

Samarbejde med foreninger:

Foranlediget af Justine Reillys Ph.d. spurgte jeg også ind til om mine respondenter har haft kontakt med foreninger i deres område. Svaret på dette synes at være, at de der havde en udstilling om sport, i nogen grad var mere opsøgende i sit kontaktarbejde med lokale foreninger. Hvorimod de der ikke har været inde over sportsudstillinger, ikke har lavet samme opsøgende arbejde.

Særligt fremstår Christian fra den Gamle by, som særligt engageret i det lokale foreningsliv, som han særligt brugte til at opbygge et netværk med, og gennem netværkspleje, har han fået en stor adgang til feltet. Desuden har han gjort god brug af udøverne selv i sit udstillingsarbejde. Nogle af udøverne medvirker i små filmklip i udstillingen, og som nævnt tidligere, har flere af dem også udlånt genstande til udstillingen, således at de gennem dette deltage i udstillingen. Derfor blev der også brugt interviews i indsamlingsarbejdet. Dette var Anders Have derimod ikke så glad for at gøre. Han er ikke sikker på at de personfortællinger der kommer med i udstillingen, er bedre end historisk research, han kan ikke se hvad de skal bruges til. Ikke mindst fordi han vil undgå "bogen på væggen", altså at have for meget tekst i udstillingen. Det er dog ikke det samme, som at han undgå personfortællinger, men han benytter sig derimod af fortællinger fra gamle medlemsblade, som et alternativ til interviews med udøvere. Derudover har han valgt at

¹⁰³ Moore, 1997, s 124.

bruge arkivalier, der kommer fra en af de større klubber, på Mors, som indleverede disse, efter de blev en del af en fusionsklub.¹⁰⁴

Endelig er der igen Jens Thidemann. Som tidligere nævnt har han ikke arbejdet med sport i udstillingsmæssig regi. Derfor mente han heller ikke at museet havde haft nogen egentlig kontakt med de lokale foreninger. Imidlertid huskede han, at de opbevarede visse arkivalier fra lokale foreninger, da han blev direkte adspurgt om dette. Imidlertid pointerede han også, at disse er indkommet fordi foreningerne selv er kommet med dem, og ikke fordi man på museet har haft en egentlig strategi om at indsamle dette materiale.¹⁰⁵ Morten forsøgte at få de forskellige foreninger ind til sin udstilling, men oplevede egentlig at de ikke var særligt interesserede heri. Til gengæld har han haft stor glæde af sin adgang til Difs-arkiver, og han udtrykker også at han har haft et samarbejde med forskellige foreninger i gang, men også at foreningerne ikke tog del i udstillingen som besøgende.¹⁰⁶

Dette peger på at der blandt de adspurgte er en lidt blandet holdning til samarbejdet med foreningerne, men at det også er et område der kan bruge et større fokus. Som det blev gjort rede for ovenover, er der en mangel på genstande der omhandler sport og idræt, eller i hvert fald en mangel i kendskab til genstande. En af måderne hvorpå man netop kan modvirke det, er ved at samarbejde med klubberne. Det kan være ved at de udlåner genstande, eller motivere dem til at indlevere genstande, som også Anders påpeger kan være et problem. Særligt viser erfaringerne fra Anders, at det kan være svært at overbevise andre om, at selv nyere genstande kan have en plads på museerne, hvilket kan tolkes som om, at der er en kløft imellem hvordan offentligheden ser på museer, og på hvordan de opfatter sig selv. Anders Haves oplevelse med at lave en udstilling om sport, viser meget godt, at museerne måske har lidt et ry, af kun at handle om meget gamle dage.

På den anden side, er der også noget der indikerer, at sports- og idrætsforeninger har en interesse i at bidrage til sportshistorie. Dette gælder både i England, hvor Justine Reilly viser at, ansatte i sportsorganisationerne er positivt stemte over for at

¹⁰⁴ Bilag 6.

¹⁰⁵ Bilag 3.

¹⁰⁶ Bilag 9.

bevare den sportslige historie.¹⁰⁷ Herhjemme er der taget skridt, som tidligere nævnt, mod at lave bevaringsindsatser for den danske sportshistorie, primært gennem DIF-museet, der oprindeligt startede som dansk idrætsmuseum, der var placeret i Vejle, som senere lukkede, og blev til DIF-museet da det flyttede til Brøndby.¹⁰⁸ Dette burde gøre det lidt lettere, at samarbejde med idrættens hovedorganisationer, at de har både arkiver og genstande til rådighed.

Endvidere, var der ingen af de adspurgte der gav udtryk for, at de manglede viden om sportshistorie. Christian var den eneste der sagde at han manglede plads, eller i hvert fald nævnte noget om plads begrænsninger, hvilket dog primært hænger sammen med, at hans udstilling i sport, var en mindre del af en større udstilling. Dette understreger dog stadig Justine Reillys pointe omkring, at sport ofte bliver set som en mindre del af socialhistorien, altså en lille del, af en lille del, af vores historie, og ikke som et historisk fænomen i sig selv.¹⁰⁹ Ingen af dem nævnte manglen som ressourcer som et problem direkte, det må dog formodes at midler er et problem i den danske museumsverden, men at dette gælder for alle museer, og for alle udstillinger, og det er derfor ikke noget der er direkte forbundet til udstillingen af sports- og idræts historie, det kan derfor ikke afvises, at dette også spiller en rolle.

Opsummering:

Der er en del lighedspunkter, imellem England, og de adspurgte danskere, i de punkter der er blevet behandlet. Den gænge opfattelse hos de danske museumsarbejdere, synes at være, at der mangler genstande der kan bruges til at fortælle sportshistorie. Dette gælder særligt hos de forskellige lokale museer, hvor der måske tidligere ikke har været en indsamlingsstrategi, der har givet mulighed for at indsamle sportsgenstande. Der er imidlertid genstande samlet hos forskellige private aktører, og antageligvis også samlere. Særligt kan DIF-museet være en god kilde til sportens materielle kulturarv, men fans bør bestemt ikke overses. Derfor er det ikke blot vigtigt for museerne, at de samarbejder, med

¹⁰⁷ Reilly, 2014, s 167.

¹⁰⁸ <https://www.dif.dk/da/historie/museet/dif-s-museum> (tilgået 20/5-2020).

¹⁰⁹ Reilly, 2014, s 161.

hinanden, og andre kulturinstitutioner, på tværs, men det bliver også vigtigt at drage foreninger og fans ind i museumsarbejdet, hvis sportens kulturarv skal bevares. Dertil kommer at manglende genstande ikke nødvendigvis er et problem, men det kan også være en katalysator for at bruge sin kreative sans, og bringe mere dynamik ind i en udstilling.

Der synes, i lighed med i England, at være en vis sammenhæng mellem om en ansat på et museum er interesseret i sport, og om museet arbejder med sport. Det betyder dog ikke at, de der ender med at arbejde med sport, også har en stor interesse i det, men at der blandt museernes ansatte, kan være personer der kan se en idé i at udstille det, eksempelvis hvis de synes at det er relevant, eller at de tror det kan trække nye grupper af besøgende til museet. Og selv blandt de adspurgte, der ikke nødvendigvis var store sport fans, var der en anerkendelse af at, sport kunne have en placering på museerne. Der synes derfor ikke at være den store modstand, i hvert fald blandt de adspurgte, mod at have sport på et museum. En anden parameter som skal nævnes, er museernes emnemæssige ansvarsområder, som Justine Reilly også kommer ind på, med eksemplet fra national maritime museum i Cornwall. Museernes har deres emneområder, som også er med til at definere hvilke områder de laver udstillinger inden for. Det kan være dette billede vil ændre sig hvis man spurgte et bredere udsnit af de museumsansatte. Herunder må det potentielle metodiske problem, med at der kun er kulturhistorisk uddannede mænd med i samlingen igen påpeges. Det er muligt, at en anden gruppe af ansatte på museerne, eksempelvis kvinder, etnografer eller arkæologer, kan have en mere negativ holdning til sport og idræt på museerne.

Derudover synes der at være en uudnyttet mulighed for samarbejde i lokalområdet, ved at gå i en dybere dialog med idræts- og sportsforeningerne. Indsamlingen af genstande, og arkivalier, fra idræts- og sportsforeninger kan blive forbedret ved at der styrkes et samarbejde mellem museerne og de lokale foreninger. Som eksemplet med Anders Have viser, kan der meget vel være gode genstande at hente hos dem. Dette vil derfor også løse problemet, der er opstillet i det første punkt, nemlig at der mangler genstande i museernes samling. Som Morten Mortensen viser, er det dog ikke altid, at selv et samarbejde med de lokale klubber rent faktisk trækker udøvere, og medlemmer af foreninger til museerne, og som Anders Have viser, er det ikke altid tydeligt for de

museumsansatte, hvad kontakten med klubberne skal munde ud i, særligt om personhistorier skal være en del af udstillingen eller ej. Men kontakten til klubberne kan, som Christian viser det, være med til give adgang til udøvere, der selv har genstande, og fortællinger der kan bruges i en udstilling.

Derfor synes der ikke at være nogen enkelt grund til, hvorfor sport og idræt er underrepræsenteret på de danske museer. Alene det at der bliver lavet udstillinger, selvom personen der laver udstillingen, mener der mangler genstande, vidner om at dette ikke er en uoverstigelig barriere i sig selv, men derimod nærmere en udfordring der kan som regel kan findes en løsning på. Det kan dog heller ikke afvises, at der er andre museumsfolk der afholder sig fra at lave sports- og idrætshistoriske udstillinger, fordi det er vanskeligt at skaffe genstande. På samme måde kan det ikke endegyldigt konkluderes, at det kun er fordi de ansatte på museerne ikke er interesserede i at arbejde med sport, da selv museumsarbejdere der ikke er særligt interesserede i sport enten mener at der burde være mere sport på museerne, eller også har lavet udstillinger om det. Ej heller at forholdet til de forskellige foreninger i sig selv, er den eneste årsag. Det er i virkeligheden nok en blanding af de undersøgte forhold, samt andre forhold. Der er dog ingen tvivl om, at en stor del af årsagen, nok skal placeres hos den historisk betinget modstand mod at udstille sport. Som det er vist, er dette dog ikke en konklusion der kan stå alene.

Udstillingsteknik:

Som det blev gjort rede for, i teoriafsnittet, findes der forskellige typer, at udstillinger. Disse er både et udtryk for, hvad man som udstillingsdesigner, ønsker at fortælle med en udstilling, altså skal formen her følge funktionen. De forskellige udstillingstyper er endvidere et udtryk for det skifte der sker i museologien, særligt med den nye museologi der kommer i løbet af 1970'erne. Det er ikke længere nok, blot at sætte gamle krukke, og pilespidser ind i en montre, med små mærkater, udstillingerne skal mere i dag.

Derfor må det også formodes, at de der arbejder med sportsudstillinger på de danske museer, hvad enten det er særudstillinger kun om sport, eller om det er sport som et enkelt emne i en større udstilling, har gjort sig tanker om hvordan de bedst kan formidle

sport på et museum. Her skal der både tænkes overordnet format ind, men også en række mindre ting. Skal der være interaktive elementer? Hvordan skal udstillingsrummet udsmykkes? Skal der være digitale lag? Skal det digitale lag, hvis det er der, være interaktivt? Eller skal det være en film, billeder og lyd der kører? Af samme grund blev der spurgt ind til overvejelser omkring udstillingsteknik.

Det digitale lag:

I dette afsnit vil jeg behandle hvilke digitale lag, mine respondenter har benyttet. Ved digitalt lag menes der i det følgende, elektroniske medier, dette kan være alt fra en højtaler der afspiller lyd, projektorer, og video, over Pc'er, tv, VR-briller og konsoller. Grundlæggende set, hvis det er et medie, der bruger el til at fungere. Heri skal ikke regnes lys selvfølgelig, da dette ikke som sådan er et medie.

Det er givet at ved dette, at digitalt lag er meget bredt, men de adspurgte havde en positiv holdning over for et digitalt lag i udstillingen. Christian fra den gamle by, havde et digitalt lag i udstillingen, hvor museet simulerede en sportsudsendelse, som det kendes fra nyhederne. Her havde man på museet hyret en lokal tv-vært, der er kendt fra sportsudsendelser på den lokale tv-2 region. Han var blevet sat til at introducere de forskellige sportsgrene, hvorefter der kom en reportage, hvor udøvere blev interviewet med deres særlige historie.¹¹⁰ Han mener endvidere, at Av-midler, altså lyd og billede, kan være med til at gøre en udstilling mere levende.¹¹¹ At særligt lyd, kan være en vigtig komponent i udstillinger, bliver også beskrevet af Martin Djupdræt og Henrik Hatt. De lavede i 2009 en række mindre observationer med lyd i udstillinger, og fandt her, at op mod 2/3 af de besøgende lagde mærke til musikken, samt at halvdelen rapporterede at de blev påvirket af musikken.¹¹² De konkludere dog også, på baggrund heraf, at det ikke er givet, at lyd i en udstilling, har en egentlig effekt. Det er dog også værd at bemærke, at Djupdræt og Hatt, ikke har efterprøvet hvordan publikums reaktion har været, uden lyd. Det er derfor muligt, at de 1/3, der ikke lagde mærke til lyden, egentlig har bemærket den, eller påvirket dem

¹¹⁰ Bilag 2.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Djupdræt, Martin og Henrik Hatt. Følelser på museum. Nordisk museologi, 2009, s 61.

ubevidst, og hvis de havde set udstillingen uden lyd først, ville angive en større effekt af lyden, hvis de ser den igen.

Det kan også være relevant at overveje, præcis hvilken slags lyd der skal indgå i udstillingen, om det skal være underlægningslyd, eller om det skal være lyd der ikke passer ind i det lydbillede man ellers ville finde. I det kommer Nikos Bubaris med en relevant sondring mellem diegetisk og ikke-diegetisk lyd. Den diegetiske lyd, er lyden der passer ind i landskabet, eller som bliver skabt af udstillingen selv, det er den lyd der må forbindes med det miljø man skildre i sin udstilling.¹¹³ Den ikke-diegetiske lyd, er derimod den lyd der ikke kommer fra udstillingerne i sig selv, men kan være audioguides eller fortællere, der eksisterer udenfor udstillingens tid og rum.¹¹⁴

Derfor har AV-delen i Christians sportsudstilling, primært været af den diegetisk lyd. Det er selvfølgelig ikke den eneste type lyd, der kan indgå i en udstilling af sport. Lyd kan være meget stemningsskabende, som det er blevet gjort klart, og som det også blev tydeliggjort i foråret 2020. Her blev den danske superliga lukket på grund af SARS-CoV-2 pandemien, men før den blev lukket helt ned, blev der spillet en runde uden tilskuere. Her blev det gjort tydeligt, præcis hvor meget stemningen, lydbilledet betyder for sporten. Som journalisten Kim Robin Graahede skrev i en kommentar, om den tilskuerløse runde: *“Det var en flad fornemmelse. Ingen tilskuere, ingen stemning. Og uden stemning på tribunerne, ingen gnist, ingen kant, ingen nerve.”*¹¹⁵ Denne stemning skal også have sin plads i udstillingen, og her er den diegetiske lyd relevant. Hvis Christian skulle lave en udstilling om AGF, er han selvfølgelig nødt til, også at indsamle slagsange fra AGF. Hvad ville en udstilling om AGF være, hvis ikke der var de taktfaste klap, koblet sammen med slagordene *“Kom så de hvie”*? Det er som Thorbjørn nævner, at hver sportsgren har sin lyd,¹¹⁶ og inden for hver sportsgren, særligt hvis det er holdsport, har hver klub sin lyd. Den har sine sange, der er deres, et udtryk for deres egen identitet. Slagsange kan, og bør måske, indgå som underlægningslyd, der understøtter det atmosfæriske i en sportsudstilling.

¹¹³ Bubaris, Nikos. Sound in museums – Museums in sound. Museum management and curatorship, 2014, s 394.

¹¹⁴ Ibid., S 394-395.

¹¹⁵ <https://stiften.dk/artikel/kommentar-corona-har-vist-os-hvor-meget-tilskuere-betyder> (tilgået 6/5-2020).

¹¹⁶ Bilag 8.

Interaktivitet:

Hvad interaktivitet er, kan være lidt svært at afdække fyldestgørende, men i dette speciale, skal interaktivitet forstås, som aktiviteter gæster kan lave, der involvere genstande, og medier, men som ikke er egentlige museumsgenstande, og som kan give den besøgende et feedback. Altså, den besøgende skal kunne gøre noget i udstillingen, med forskellige redskaber. Dette kan være redskaber der har noget med selve udstillingen at gøre, måske fodbolde fra forskellige tider, eller startblokke fra løb. Det kan også være digital interaktivitet, dette kan være en konsol, eller computer, der er opsat, hvorpå man kan spille FIFA, Pro evolution soccer, et af de spil der kommer ud i forbindelse med de olympiske lege, madden NFL, Football manager, eller andre sportsspil til computer og konsol. Spørgsmålet er om dette er nok, kan der inkluderes andre typer spil? Morten fra Furesø museerne, påpeger i hvert fald, at med fremvæksten af esport, kan det være relevant at inkludere også andre typer spil. Det kan være nogle af de stor e-sportsspil, som counter strike, eller league of legends. Ved at inddrage dette, kan der både fortælles om sportificering, altså hvordan man gør en aktivitet til sport, men også bruge det til at tage udgangspunkt i en debat, om hvornår noget er en sport.¹¹⁷ Derudover kan det give et andet aktivitetselement i udstillingen, ved at museet kan integrere sig i de unges hverdag. Som Thorbjørn påpeger, kan museet være vært for forskellige turneringer, herunder også de forskellige e-sportsgrene der eksisterer.¹¹⁸ Også Morten fra Furesø har gjort sig erfaringer inden for den digitale interaktive formidling. Da han lavede sin udstilling om idræt havde han en Xbox med i udstillingen, som dog var svær at have med. Dette skyldes at han selv skulle stå for det elektroniske, og der derfor hurtigt kan gå langt tid med at vedligeholde en enhed.¹¹⁹ Også Anders Have har et ønske, om at medtage en konsol, og derigennem give publikum, mulighed for at kunne være aktive i udstillingen, på en eller anden måde.¹²⁰

En anden oplagt mulighed, for at inddrage et interaktivt element i udstillingen, er gennem brug af ældre genstande, eller sågar nye genstande, for at fremvise en udvikling.

¹¹⁷ Bilag 9.

¹¹⁸ Bilag 7.

¹¹⁹ Bilag 10.

¹²⁰ Bilag 6.

Dette kan være undervisning, gennem det som Murray Phillips, og Richard Tinning, kalder tavs viden, eller tacit knowledge.¹²¹ Dette er viden, der ikke kan opnås gennem tekster, eller ved at blive undervist i det. Det er viden der ikke kan artikuleres, men som skal opleves. Det er forskellen mellem at læse om Rom, og besøge Rom. Det synes også at være det, som Christian mener, når han snakker om en grad af hands-on undervisning på museerne.¹²² Det er alt andet lige, mere interessant at blive undervist gennem brugen af genstande, end ved at læse en bog. Dette stiller dog krav til de genstande der benyttes, da det, jo i udgangspunktet, ikke kan være egentlige museumsgenstande der kan bruges i denne sammenhæng. Men muligheden for at få nye reproduktioner af ældre udstyr, er stadig til stede. Morten fra Furesø, gjorde i sin udstilling brug af dette, da han fik nye reproduktioner af ældre bolde fra Select.¹²³ Disse kan bruges til at vise udviklingen i udstyr i fodbold. Dette vil endvidere være et element der passer godt til at blive udforsket som tavs viden. Forskellen på at sparke til en gammel bold, og en ny bold, er et godt eksempel på hvordan man kan bruge genstande til at undervise, og give eleverne tavs viden. Inklusionen af disse interaktive elementer kan, endvidere, være med til at promovere ellers oversete, eller marginaliserede sportsgrene, som ellers ikke får stor bevågenhed. Som Gregory Ramshaw fortæller om Calgarys olympiske museum, har de eksempelvis en ski simulator, en ishockey simulator, og en kælkesimulator. Selvom disse er store sportsgrene i Canada, som huser museet, kan besøgende fra andre lande opleve sporten på egen hånd, og måske blive inspireret til at begynde og dyrke sporten.¹²⁴ Det er endvidere værd og bemærke, at de ansatte på Calgary olympiske museum, har en klar fornemmelse af, at de interaktive udstillingselementer er meget populære, og at der har været direkte efterspørgsel på visse interaktive udstillingselementer, samt at museet har set en nedgang i besøgstal, efter de lukkede dele af den interaktive udstilling.¹²⁵

¹²¹ Phillips, Murray G. og Richard Tinning. Not just "a book on the wall": Pedagogical work, museums and representing the sporting past. *Sport Education and society*. 2011. S 58.

¹²² Bilag 1.

¹²³ Bilag 9.

¹²⁴ Ramshaw, Gregory. Living Heritage and the sports museum. *Journal of sport & Tourism*, 2010. S 63.

¹²⁵ Ibid., S 64-65.

Mellem sejre og kritisk historie – Halls of fame og museer.

Ifølge Wray Vamplew, har sportsmuseer haft en tendens til at beskæftige sig for meget med nostalgi, og sejre, til en sådan grad, at de har ofret objektivitet og kritisk historisk læsning, på kommercialiseringens alter.¹²⁶ En institution der beskæftiger sig med storhedstider, og fejre sejrene, vil dog i udgangspunktet være at betragte som et hall of fame. Som Gammon og Ramshaw skriver det:

*sport museums and halls of fame are meant to be different – the former being more about sport history while the latter is decidedly more nostalgic and celebratory – though, in practice, the terms are interchangeable.*¹²⁷

Som citatet også viser, er det dog ikke altid tilfældet, og de adspurgte kontaktpersoner blev også bedt om at forholde sig til forholdet mellem kritisk historie, og dyrkelsen af sejre.

Blandt de adspurgte var der en bred enighed, om at sejrene har sin plads på museet. I sin udstilling til den gamle by, lavede Christian en æresmur over store sportspræstationer fra Aarhus, og han har indikeret, at han har et reelt ønske om rent faktisk at vise sejrene. På den anden side vil han også gerne fortælle historien om svømmeren Susan Nielsson, der havde været udsat for træningspres, og en dårlig træningskultur.¹²⁸ Her er det ikke blot et ønske om at blotlægge den problematiske kultur der kan eksistere i visse miljøer, men taler også til at afdække skyggesiderne af denne kultur. Også selvom det ikke altid er let at finde plads til at være for grundig og kompleks i sin argumentation i en udstilling. Som Christian videre siger:

"I Aarhus Fortæller har jeg 12 m2 til at fortælle på. Det levner ikke meget plads til fx at dykke ned i et emne som doping. Der kan bedre forholde sig til de kritiske sider af en sport i en bog, artikel eller blogindlæg.

*For man skal selvfølgelig ikke glemme de kritiske sider af sporten! Det er bare ikke altid at man kan få plads til dem nede i udstillingen.*¹²⁹

¹²⁶ Vamplew, Wray. Facts and artifacts: Sports historians and Sports museums. The journal of sports history, vol 25, nr 2, 1998. S 273.

¹²⁷ Gammon, Sean og Gregory Ramshaw. Heritage and sport. 2015. S 250.

¹²⁸ Bilag 2.

¹²⁹ Ibid.

Dette synes også at være et svar til Wray Vamplew, som har udtalt kritik af at, især halls of fame, kan have problemer med at komme med nok information i sine udstillinger. Med citatet: "*Artefacts are too often displayed without sufficient explanation. Too frequently the academic historian is tempted to ask "so what?" or "why did this happen"*"¹³⁰ Det er ikke givet at de lange komplekse historiske argumenter er passende at bruge i en udstilling, disse gør sig nok bedre i en form for publikation, eller skriftligt produkt.¹³¹ Derfor skal man også være varsom med at konkludere, at manglende kritisk historie, skyldes et ønske om at revaske historien.

Historien om Susan Nielsson er endvidere et godt eksempel på at der kan være plads til både sejre og den kritiske historie. I det hele taget er sport et godt emne for at fremhæve bagsiden af medaljen. Historien om Susan Nielsson er et godt eksempel på, hvordan der er en skyggeside ved succes. Det samme kan doping i cykling, som også Morten peger på.¹³² Men selve hall of fame tanken, kan også motivere museer til at åbne op, for at lave særudstillinger, der handler om sport. Således var Bangsbos plancheudstilling om Harald Nielsen, et udtryk for en form for hall of fame dyrkelse af en fodboldspiller. Museet har ellers ikke planer om at udstille sport, da det ikke falder ind under deres temaområde.¹³³ I modsætning hertil, kan nævnes at Morten bevist havde undgået for megen heltedyrkelse, da han finder det uinteressant, og ikke nødvendigvis tilføjer noget nyt til udstillingen, samtidig er der det potentielle problem, i at hvis man inkluderer en udøver i sin udstilling, enten på grund af en særlig historie, eller særlige bedrifter, er der en risiko for at andre tidligere udøvere kan blive fornærmet, og undre sig over hvorfor en udøver blev valgt over en anden. Han er dog, retrospektivt, ikke så sikker på, at dette var en rigtig løsning.¹³⁴ På samme måde mener Thorbjørn, at man skal være påpasselige med at lave en egentlig idoldyrkelse i ens udstillinger, men at sejre skal være til stede.¹³⁵ Anders Have, har dog ikke så meget kritisk historie i sin udstilling. Han synes derimod nærmere at omfavne nostalgien, han mener er uundgåelig i en sportsudstilling, især fordi mange mennesker har spillet

¹³⁰ Vamplew, 1998, s 271.

¹³¹ Strandgaard, 2010, s 318.

¹³² Bilag 9.

¹³³ bilag 3.

¹³⁴ Bilag 9.

¹³⁵ Bilag 7.

fodbold i deres tid. En anden årsag, er at han er interesseret i at holde sin udstilling inden for mands minde, altså lave en udstilling om noget folk kan huske. Derfor er der en risiko for, at hvis man laver en meget kritisk udstilling, kommer man både til at clashe med folks egne erindringer om en given hændelse, samt at man kommer til at fremstå akademisk og bedrevidende, hvilket han ønsker at undgå.¹³⁶

Udstillingstyper:

Som der blev gjort rede for i teoriafsnittet, kan der være forskellige former for udstillingstypografier. Disse kan være at anse, som en udstillings form, og udstillings sprog. Som også Ole Strandgaard, gør opmærksom på, er det dog sjældent at man finder nogle af de opstillede arketyper i virkeligheden, og at virkeligheden ofte vil bestå af tendenser.¹³⁷ I dette afsnit, vil jeg afdække hvilke af disse tendenser, mine respondenters udstillinger benytter sig af. Dette baserer sig dog udelukkende på de svar de har givet, da det har været umuligt at besøge selve udstillingerne.

Anders Have, der er ved at designe en udstilling om fodbold, nævnte specifikt at han ønskede at have en form for græs i sin udstilling. Derudover nævner han også, at det er hans erfaring, at tematiserede udstillinger, giver flere besøgende end ved genstandsbaserede udstillinger.¹³⁸ Dette vidner om, et ønske om at skabe det Peter Van Mensch kalder en evokativ udstilling. Den evokative udstilling er karakteriseret ved, at den ønsket at frembringe, eller fremkalde, en atmosfære af en særlig tidsalder, eller et særligt sted. Her bliver udstillingsrummet til en slags teatralisk scene.¹³⁹ I dette tilfælde at frembringe følelsen af at være på et stadion. Dette vidner også om, at man kan placere udstillingen i den narrative kategori, hvor udstillingsrummet, som tidligere nævnt, i sig selv, kan blive en form for teaterkulisser, i hvilken, den historie man ønsket at fortælle, bliver udspillet.¹⁴⁰ Dette skyldes i høj grad, at denne udstillingstype ønsker at sætte genstande ind i en særlig kontekst, særligt at skabe en scene alla den som genstandene oprindeligt indgik i. Samme tanke, med at udklæde udstillingsrummet, som et rum hvori sport og idræt bliver

¹³⁶ Bilag 6.

¹³⁷ Strandgaard, 2010, s 303.

¹³⁸ Bilag 5.

¹³⁹ Van Mensch, Peter. Characteristics of exhibitions. 2009. S 5-6.

¹⁴⁰ Ibid. S 9.

dyrket, har Christian benyttet. I stedet for at udklæde rummet som et stadion, blev det udklædt som et gymnastiklokale, som vi kender det fra da vi gik i skole. Med de klassiske linjer fra en sportshal optegnet på gulvet, og med et basketball net hængende fra loftet. Han har endvidere arbejdet med musikhistorie, og udstilling af dette, hvor han lavede en udstilling i tre rum, hvor det første skulle ligne et øvelokale, det næste et optagestudie, og det sidste et spillested fra Aarhus.¹⁴¹ Christian mener samtidig at det er særligt vigtigt, med kreativiteten, når man skal udstille immateriel kultur, altså vaner, tanker og så videre. Disse lader sig ikke udstille på samme måde som det materielle gør det.¹⁴² Dermed spiller tavs viden også ind på en anden måde, og er ikke kun relevant, i forbindelse med didaktiske betragtninger omkring interaktivitet. Som Murray og Tinning nævner, er atmosfære en tavs viden.¹⁴³ Derfor er udstillingsrummet, og måden hvorpå dette udsmykkes heller ikke blot æstetiske overvejelser om hvorvidt et rum er pænt, og indbydende, og om det er tidssvarende. Det kan også bruges til at viderebringe atmosfære, til at viderebringe viden om hvordan et givent sted har lydt, hvordan det har føltes at gå et givent sted. Dette kræver en udstillingstype, der kan være med til at viderebringe følelserne, og atmosfæren. Som Pernille Wiil også gør opmærksom på, er atmosfære ikke kun et udtryk for, om en udstilling er æstetisk eller ej, men selve atmosfæren et sted, kan være med til at formidle et budskab.¹⁴⁴

Da jeg spurgte Morten, hvilke virkemidler han har benyttet, var hans svar at han havde brugt så mange han kunne komme i nærheden af. Hvilket han opridsede til blandt andet at være, fotografier, farver, film og lyd, med en særlig inspiration fra filmskaberen Leni Riefenstahl.¹⁴⁵ Hans tilgang bærer præg, af at have været mere leksikal, hvilket også ses ved hans holdning til de nyere udstillinger på nationalmuseet, som han mener er ren æstetik.¹⁴⁶ Dette peger mere i retning af en mere leksikal holdning, hvor der er mindre fokus på at fortælle et sammenhængende narrativ, men derimod komme med en

¹⁴¹ Bilag 2.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Murray og Tinning, 2011, s 58.

¹⁴⁴ Wiil, Pernille (2015). Atmosfære på museum – at (be)gribe en stemning). Nordisk museologi, 2015, nummer 1, årgang 8, s 44.

¹⁴⁵ Bilag 9.

¹⁴⁶ Ibid.

masse information om de enkelte genstande.¹⁴⁷ Et eksempel han kommer med, er en kobberkasserolle som blev vundet til de nordiske mesterskaber i æggeløb, af en dansker. Da han havde vundet den, kom han i problemer med forbundet, fordi han, ved at modtage en gave, kom i problemer med datidens strenge amatørregler.¹⁴⁸ Genstande, og særligt genstande der kan fortælle en god historie, synes altså at være i højsæde hos Morten. Dermed kommer han til lægge sig tættere op ad Kevin Moore, der mener at det der mangler, i forhold til at have sport på museum, ikke så meget er genstande, men derimod fortolkningen af dem.¹⁴⁹ Det viser også fint, at han måske i mindre grad er interesseret i at genskabe følelsen af at være på stadion, han nævner det i hvert fald ikke. Hans interview bærer præg af, at han ønsker at undervise, at viderebringe information til publikum. Som eksemplet med kobberkasserollen dog også viser, bruger han genstanden til at fortælle om amatørbegrebet. Dette viser i virkeligheden at det ikke er selve historien om kasserollen der er det vigtige, men derimod historien om amatørbegrebet, der bliver fortalt gennem kasserollen som er det vigtige. I dette eksempel er der tale om at Morten laver en rekontekstualisering af genstanden, fra at være en præmie vundet i de nordiske mesterskaber i æggeløb, til at være en genstand, som kan fortælle om de danske amatørregler. Hvilket altså peger i en mere leksikal retning. Hvilket bare understreger Strandgaards pointe, om at der er meget få udstillinger, der er rene narrative, eller rene leksikale udstillinger, der er derimod ofte tale om, at de forskellige elementer har forskellig vægtning i de forskellige udstillinger.¹⁵⁰

Diskussion:

I Dette afsnit vil jeg diskutere mine resultater, samt komme med forslag til hvilke udstillingstyper, og virkemidler der kan tages i brug i udstillingen af sports- og idrætshistorie. Først vil jeg diskutere hvad der kan gøres ved nogle af de undersøgte entre barriere, særligt hvad museerne kan vinde ved at indgå i samarbejde med forskellige klubber, herunder

¹⁴⁷ Strandgaard, 2010, s 302.

¹⁴⁸ Bilag 9.

¹⁴⁹ Moore, 1997, s 126.

¹⁵⁰ Strandgaard, 2010, s 303.

hvordan det kan være med til at stille flere genstande til rådighed for museerne, og gøre formidlingen mere levende og nærværende. Dertil kommer overvejelser omkring hvordan, fortolkningen af museernes emnemæssige ansvarsområder, kan være med til at legitimere udstillingen af sports- og idrætshistorie. Herefter vil jeg lave en overvejelse omkring, hvilken udstillingstype egner sig bedst til udstillingen af sport og idræt, og hvilke virkemidler der kan tages i brug, inden jeg slutter af med at lave en overvejelse omkring forholdet mellem museer, og halls of fame.

Entre barriere:

Genstande

Som det blev demonstreret, er der flere opfattelser af hvorfor der ikke er mere sport på de danske museer. Disse synes mest at handle om, at der mangler genstande i samlingen, samt at de ansatte på museerne, traditionelt set primært har været etnologer, og at disse ikke har haft en særlig interesse i sport, hvilket også kan være med til at forklare hvorfor der mangler genstande i samlingerne, der har simpelthen ikke været nogen interesse i at indsamle sportsgenstande før i tiden. Det er imidlertid ikke fordi der nødvendigvis mangler genstande, disse befinder sig imidlertid primært hos udøverne, som også Christian fra Den Gamle By gør opmærksom på.¹⁵¹ Samtidig vidner AGF udstillingen også om, at der er fodboldrelaterede genstande, med historisk interesse i omløb, disse skal bare finde vej til museerne. Dette kan imidlertid være svært at opnå, hvilket Anders Have har fundet ud af. I det hele taget synes der, blandt den ikke museumsfaglige befolkning, at være en forståelse af, at museer kun tager meget gamle ting ind i deres samlinger, hvilket også bliver afdækket af Anders Have, der mødte holdningen "kan man også gøre det?", omkring udstillingen og indsamlingen af sport.¹⁵²

Hvis holdningen tidligere har været, som Morten Mortensen rapportere det, at der har manglet interesse på museerne, for sport, synes dette altså at have smittet af på befolkningen i bredere forstand, da de ikke indleverer sportshistoriske genstande til museerne. Derfor skal der, hvis dette skal modvirkes, foregå en større indsamlingsindsats

¹⁵¹ Bilag 2.

¹⁵² Bilag 5.

for at kunne lukke hullerne, som også Anders Have vil bruge sin sportsudstilling til.¹⁵³ En stor del af udfordringen er altså at få trænet folk til, at museer ikke kun handler om tiden, for langt tilbage, og at genstande ikke behøves være meget gamle for at kunne indgå i en museumssamling. Disse genstande kan komme både igennem øget kontakt til private samlere, men også gennem et øget samarbejde med lokale klubber. Hvis en klub har ældre udstyr den ikke skal bruge, vil det jo være nærliggende at de, som det første, henvender sig til det lokale museum, for at se om det er interesseret i genstanden, dette forudsætter dog, at kontakten er skabt først. Dette vil også spare museerne for tid fremadrettet, da en samling af sportsgenstande, vil spare museerne tid, såfremt de ønsker at lave en udstilling om sport altså. De genstande man har i sit magasin, skal man ikke bruge tid og kraft på at finde hos andre museer, tidligere udøvere, eller private samlere. Men det kan også være, at der måske ikke mangler så mange genstande. Det indikerer Morten Mortensen trods alt. Da han lavede sin udstilling om idræt brugte han dele af DIF museets samling til sin udstilling.¹⁵⁴ Der synes imidlertid ikke at være nogen database til rådighed for deres samling, og spørgsmålet er, hvor godt selve samlingen er kendt uden for sportshistoriske kredse. Ergo kan man ikke søge genstande fra andre steder i landet, og selv hvis man kunne, er det langt fra sikkert de ansatte på museerne kender til museet, der trods alt, i skrivende stund, ikke er et statsanerkendt museum, og derfor ikke figurere på slots- og kulturstyrelsens liste over museer.¹⁵⁵ At udbrede kendskabet til museet, må være et vigtigt skridt, for DIF-museet, der i sine formålsparagraffer, har følgende ordlyd:

*"Museets opgave er, at det gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidlingen skal virke for sikringen af Danmarks idræthistorie og oplyse om tilstande og forandringer inden for idræthistorien."*¹⁵⁶

Et vigtigt skridt i dette, kan være at få kontakt til andre museer, og stille sin samling til rådighed ad den vej. Det er dog langt fra sikkert at de lokalt forankrede museer egentlig ønsker at bruge deres samling, da de har et fokus på at fortælle den lokale historie, og det

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Bilag 9.

¹⁵⁵ <https://slks.dk/omraader/kulturinstitutioner/museer/fakta-om-museerne/statsanerkendte-museer/> (tilgået 15/5-2020)

¹⁵⁶ <https://www.dif.dk/da/historie/museet/dif-s-museum> (tilgået 15/5-2020).

ikke er givet, at dette er muligt med genstande fra DIF museets samling, om end de samme indvindinger vil gøre sig gældende for genstande lånt hos andre museer.

De museumsansattes interesse for sport:

I indsamlingen af genstande, særligt før i tiden, synes disse at være blevet indsamlet baseret på de enkelte personer, der er ansat på museets, interesser. Dette peger Morten Mortensen også på, i sine svar. Tidligere har også udstillinger været meget baseret på, hvad de ansatte på museet har haft interesse i. Derfor er det nok heller ikke nogen stor overraskelse at både Anders Have,¹⁵⁷ og Morten Mortensen,¹⁵⁸ som tidligere nævnt, begge antyder at deres interesse for sport, har ansporet dem til at lave udstillinger om sport. Jens Thidemann nævner også, at sport ikke er en del af den emnemæssige profil, på det museum han arbejder på, og at det er noget slots- og kulturstyrelsen, går meget op i, ved deres kvalitetsvurderinger af museerne. Som han også forklarede, kunne han forestille sig, at hvis der skulle laves en udstilling om sport, kunne dette ske ved Boogieboarding og kapsejls, da museet har:

”at arbejde med kystkulturen fra Sæby i syd til Skagen i nord med henblik på gennem sin forskning at afdække og gennem utraditionel formidling at beskrive den historiske og strukturelle udvikling i ansvarsområdet og sætte den ind i en regional, national og international sammenhæng.”¹⁵⁹

Som sit primære emneområde. Imidlertid bliver både købstadshistorie, og skolehistorie angivet som et af flere ”særlige faglige indsatsområder” for museet.¹⁶⁰ Dette synes at give mulighed for rent faktisk at kunne udstille sport. Som det tidligere er gjort rede for, i redegørelsen, er sportshistorie tæt forbundet til borgerskabet, ikke mindst den borgerlige offentlighed.¹⁶¹ Samt at skolernes udvikling, og idrættens historie hænger uløseligt sammen.¹⁶² Altså den tidlige udvikling i sport og idræt, særligt de to sportsgrene i Cricket og Fodbold, er centreret omkring borgerskabet omkring århundredeskiftet. Det er særligt

¹⁵⁷ Bilag 5.

¹⁵⁸ Bilag 9.

¹⁵⁹ Kvalitetsvurdering af Nordjyllands kystmuseum, 2011, s 7.

¹⁶⁰ Ibid., S 4,

¹⁶¹ Korsgaard, 1982, s 155.

¹⁶² Ibid., S 32.

folk fra byerne der tager kropskulturen til sig, og bønderne der ikke ønsker at deltage. Der er altså en klar sammenhæng mellem byer, og den tidlige sport. Derfor synes det ikke så meget at være et spørgsmål om, hvorvidt det eksplicit står i hverken et museums vedtægter, eller dets ansvarsområde, at museet skal behandle sport, det handler derimod om hvordan man fortolker de emneområder der er udstukket, og langt de fleste ansvarsområder er så bredt formuleret, at det er muligt at fortolke idræts- og sportshistorie ind i de fleste museers ansvarsområder, på en eller anden måde.

Det kan være fristende at spørge, og hvad så? Hvorfor skal museerne, eller de ansatte på museerne have en interesse for sport? Og pointen med dette, er selvfølgelig ikke at alle ansatte på de danske museer skal tvinges til at interessere sig for sport, eller idræt, men derimod at hvis museerne virkelig skal afspejle vores samfund, hvis vores museer virkelig skal være for alle, er det nødvendigt, at de emnemæssige områder de beskæftiger sig med, også skal være relevante for alle. I sig selv er det en umulighed at lave en udstilling der taler til alle, for en udstilling der taler til alle, taler til ingen specifikt. Men der bør i udgangspunktet være emner, alle kan se en relevans af. Dette betyder ikke at alle emner skal, eller endda kan, være lige relevante for alle mennesker. Men hvis kun de emner der er relevante for segmentet af de ansatte på et museum, altså ofte dem med en lang videregående uddannelse, bliver det svært at få museernes ikke-gæster ind på museet. Som Adam Daber fra Manchester museum of science and industry, sagde:

*"sport has a universal appeal, can easily fit in with some of the themes covered by the museum and place a different perspective upon things, as well as tapping into many of today's issues: historical and current, accessible, providing insight which may not have previously been appreciated."*¹⁶³

Og som også Jens Thidemann påpeger, er der mulighed for at tiltrække de der ikke nødvendigvis kommer på museerne, ved at udstille sport og idræt.¹⁶⁴ Erfaringerne viser dog også, at det ikke nødvendigvis betyder en særlig stigning i antallet af besøgende på museet, men at det derimod kan betyde en ændring i typen af besøgende, samt at de besøg de

¹⁶³ Reilly, 2014, s 241

¹⁶⁴ Bilag 4.

laver, kan give anledning til de ønsker at komme igen.¹⁶⁵ Det er endvidere værd at gøre opmærksom på, at der er tale om anekdotisk viden her, og at det altså ikke er et udtryk for, at der er lavet en egentlig undersøgelse af besøgende til disse udstillinger. Et vigtigt skridt, der kan tages for at sikre et større fokus på at få sport på museum, vil derfor være, hvis der blev indskrevet, hos forskellige museer, at sportshistorie, også er en del af deres emnemæssige ansvarsområde. Dette vil, på den positive side, betyde at de museer der tog sport til sig, ville kunne udvikle et stærkere fokus på at, indsamle, registrere forske, formidle og bevare vores idræts- og sportshistoriske kulturarv. På den anden side, risikeres det også, at der vil være mange andre museer, der vil tage det som en godkendelse af, at de ikke skal beskæftige sig med sports- og idræts historie, hvorfor de ikke vil indsamle genstande inden for dette emneområde i deres lokalområde, og der kan gå kulturarv og viden tabt. Derfor kan et andet skridt være at gøre koblingen mellem købstadshistorie og sports- og idræts historie mere eksplicit.

Samarbejde med foreninger:

Som der blev redegjort for i analysen, kan det være positivt for museerne at styrke samarbejdet med de forskellige foreninger. Dette skyldes ikke kun, at dette kan give både mere direkte adgang til udøvere, både nuværende og tidligere. Heller ikke at det vil give adgang til flere genstande, selvom dette også er positivt. Det er endvidere en god mulighed for museerne, til at lave en brugerinddragende formidling. Som eksempelvis Jing Yang påpeger:

"Fans become 'live' exhibits and provide information about their own football teams, their football heroes, and the culture of football supporting. Supporters are an essential element of the football history being showcased; they are also visitors who live and breathe the history of football. At the same time, football supporters contribute to museum collections and can even participate in curatorial practices. Football museums are sharing their

¹⁶⁵ Bilag 3.

institutional power with the public, and from this point of view, they are unique in presenting the public history of football."¹⁶⁶

Altså at fans i sig selv, kan blive udstillingsobjekter i sig selv. For at undgå den såkaldte "bogen på væggen", kan både fans, og udøvere bruges til at gøre formidlingen mere levende, ved at lade dem agere guides, og en form for orakler. For hvem ved mere om klubberne end deres fans? Dette åbner op for flere typer af brugerinddragende formidling. For det første kan fans og ikke mindst udøvere, indgå i udstillingen gennem samskabelse. Som Christians tv-udsendelser, der brugte udøvere til at fortælle om deres karriere, og oplevelser. Dette et eksempel på hvordan man kan bruge ens lokalmiljø som samarbejdspartnere i en udstilling.¹⁶⁷ Noget lignende kan gøres med fans, hvor de kan få lov til, eksempelvis at fortælle deres bedste minde, deres bedste kamp. Det særlige ved denne type af brugerinddragelse, er at den er en mere længerevarende type. Det kan også gøres mere hurtigt, i selve udstillingen. I stedet for at opspore og interviewe fans, og afspille en video med dem i udstillingen, kan de få lov til at skrive om deres bedst, eller værste minde om deres hold i udstillingen. Hvilket Christian også har gjort i sin udstilling.¹⁶⁸ Dette er en mere kortvarig form for brugerinddragelse, der i højere grad kan siges at man gør ens besøgende til bidragsydere.¹⁶⁹ Endelig kan man give ens publikum mulighed for at deltage gennem kurateringen af en udstilling.¹⁷⁰ Dette kan eksempelvis være ved at, lade dem sende noget af deres højt skattede fan memorabilia ind, som så kan indgå i udstillingen. Dette er også en god mulighed for at inddrage fodboldfans i museets arbejde, og derigennem give dem en stemme på museerne.¹⁷¹ Som der blev gjort rede for i Analysen, må det formodes at en del fans ligger inde med denne memorabilia. Som Johnes og Mason gør opmærksom på, er et fanhalstørklæde i første omgang ikke noget særligt, men for den individuelle fan, kan det være en af de vigtigste genstande i verden.¹⁷² Der er altså en stor passion, mange følelser gemt i diverse fan memorabilia. Fan memorabilia er en persons støtte til et hold,

¹⁶⁶ Yang, 2017, s 1875.

¹⁶⁷ Hvenegaard, Casper. Formidlingsstrategier – en grundbog om kulturinstitutioners formidling. Samfundslitteratur, 2016. s 178.

¹⁶⁸ Bilag 2.

¹⁶⁹ Hvenegaard, 2016, s 176.

¹⁷⁰ Ibid., S 175.

¹⁷¹ Ibid., S 178.

¹⁷² Johnes og Mason, 2003, s 127.

tingsliggjort, og fans er selve klubben kropsliggjort. Når to hold mødes, er det ikke kun den ene kamp der er på spil, det er også alle andre kampe de to klubber har spillet mod hinanden.

En udstilling om sport, og særligt en om et specifikt hold, kan også bruges til at være et sted for afholdelse af forskellige fanarrangementer.¹⁷³ En udstilling om et specifikt fodboldhold, kan i åbningen have deltagelse af legender fra holdet, eller de nuværende stjerner. Og hvis klubben vil holde fan arrangementer senere, kan en udstilling om klubben, være en god ramme at holde det i. Som både Yang og Ramshaw peger på, kan der også trækkes inspiration fra de gamle menneskezoos, hvor mennesker var udstillingsgenstande i sig selv.¹⁷⁴ En udøver kan eksempelvis, som i Calgary, hyres som en guide, og vise rundt på det kombinerede museum og træningscenter.¹⁷⁵ Effekten heraf, vil være en mere levende formidling, som Ramshaw skriver det:

“ Having current athletes tell their stories positions COP(Canada Olympic park[red.]) as a living, breathing and relevant site, and not just a relic of the Calgary Olympics, in addition to providing a first person, 'authentic' and multi-layered heritage narrative for site visitors to consume.”¹⁷⁶

At publikum får lov til at komme tæt på udøverne, at snakke med dem, at høre deres historier, gør altså hele oplevelsen mere levende, og relevant for publikum. Og klubberne kan også bruge dette som et reklamefremstød. Dette er selvfølgelig gennem både eksponeringen af mindre populære sportsgrene, som publikum kan prøve kræfter med i den museale kontekst.¹⁷⁷ Men det giver også, som nævnt andetsteds en læringsoplevelse, hvor publikum gennem fysisk udfoldelse, kan stifte bekendtskab med læring, der ellers ikke kan artikuleres, det giver dem tavs viden. Dette kan de forskellige klubber, der måske ikke spiller fodbold og håndbold, bruge aktivt i rekrutteringen af nye medlemmer. Derfor skal kontakten med klubberne i lokalområdet, heller ikke kun ses som en kontakt, der kan etablere en indsamling af genstande, eller fortællinger fra klubben. Det kan ses som en større indsats

¹⁷³ Hvenegaard, 2016 s 180.

¹⁷⁴ Ramshaw, 2010, s 57.

¹⁷⁵ Ibid., S 60

¹⁷⁶ Ibid., S 61.

¹⁷⁷ Ibid., S 63.

mod at skabe en højere grad af synergi i et område. Et museum kan drage stor nytte af at der er en klub i dens nærområde, ved at denne stiller genstande, viden, og udøvere til rådighed for museet, hvilket museet kan bruge til at skabe en mere dynamisk og levende formidling. Det kan bruge kontakten til fans, der ofte er organiseret i fanklubber, til at inddrage dem i formidlingen, og gennem dette gøre museet mere relevant for dem. Og derudover kan klubberne bruge museerne til at lave reklamefremstød, til at nå potentielle nye medlemmer. Problemet er dog, at visse af disse typer af brugerinddragelse, kan være endda meget tidskrævende. Christian nævner at han holder kaffemøder med foreningerne ind i mellem, for at vedligeholde sit netværk hos dem.¹⁷⁸ Ved at indgå i et formaliseret samarbejde, forpligter både museet, og deltagerne sig på at lave et produkt sammen. Dette kan som sagt være både tidskrævende, men det kræver også at begge grupper går ind i samarbejdet med den samme form for engagement. Hvis eksempelvis museet ikke giver samarbejdet en høj nok prioritering, kan det risikere at ødelægge samarbejdet.¹⁷⁹ Endvidere viser erfaringerne fra Morten også, at det ikke altid er let at få klubberne ind i samarbejdet,¹⁸⁰ så selvom der kan være gode grunde til at lave et samarbejde omkring brugerinddragende formidling, eksempelvis, er det ikke sikkert dette kan realiseret i virkeligheden.

Udstillingstyper:

Hvad er den bedste udstillingstype, til at udstille sport? Blandt de adspurgte, har det vist sig, at den del af praksis, der allerede findes, har flere overvejelser over sig allerede. De fleste af disse overvejelser synes at gå på at skabe en passende atmosfære i udstillingsrummet, ved at inkludere diverse kulisser, der kan henføre ens følelser til et givent sted, fodboldbanen, gymnastiksalen, etc. Disse overvejelser synes dog at gøre meget lidt af at forholde sig til, hvad essensen af sport egentlig er, og hvorfor det er vigtigt at skabe en stemning af at være på stadion, eller i en gymnastiksal.

¹⁷⁸ Bilag 1.

¹⁷⁹ Lagerkvist, Cajsa. Empowerment and anger: learning how to share ownership of the museum. *Museum and Society*. 2006. S 59

¹⁸⁰ Bilag 9.

Centralt for sporten står en stræben efter rekorder, citius, altius, fortitus: Hurtigere, højere, stærkere.¹⁸¹ Som det er, med alt atletisk udfoldelse, er det altså bevægelsen i en eller anden grad, der står som det centrale. Denne aktivitet, der er så tæt knyttet op på bevægelsen, skal altså passes ind på et museum, der ofte i sin natur, er en fastfrysning af fortidens genstande, som Thorbjørn siger det.¹⁸² Den engelske forfatter Nick Holt også har påpeget omkring fodbold, at det netop handler om *"... movement, athleticism, fleeting moments and huge crowds"*¹⁸³. Kevin Moore har, som tidligere nævnt kritiseret udsagnet, med henvisning til, at det der mangler, er fortolkningen af genstande.¹⁸⁴ Det kan dog være svært at se hvordan en genstandsbeskrivelse, og fortolkning, som Kevin Moore foreslår, i sin genstandsfortolkning, kan rumme den bevægelse, som Nick Hornby efterlyser i museerne, og deres behandling af sport. Det er trods alt meget sjældent, at en genstand kan tale på egen hånd. Derfor er det, som Moore påpeger, vigtigt med fortolkningen, og denne fortolkning sker ikke kun gennem beskrivelser af genstande, men også den måde en genstand er placeret i en udstilling. Som Sally Thorhauge og Ane Hejlskov Larsen, påpeger det. En pilespid kan antage forskellige udtryk, alt efter om den står alene, er en del af en større samling, eller er fæstnet til en pil, og på en bue.¹⁸⁵ Dermed er det ikke kun gennem udstillingstekster, at man kan fortolke en genstand, men også gennem den kontekst en genstand bliver placeret i.

Derfor er selve udstillingstyperne også vigtige for hvordan vi forstår en genstand, da de er med til at bestemme den kontekst de indgår i, de er rammerne om udstillingen. Derfor følger der her, en kort diskussion over hvilke af disse typer der må formodes at være bedst til dette. Der tages udgangspunkt i Ole Strandgaards udstillingstyper, men særligt Peter Van Mensch vil blive inddraget ved siden af.

Den accidentale udstilling, der kun handler om at vise genstande frem, uden orden eller omtanke, ud over blot at vise dem frem.¹⁸⁶ Dette er nok en udstillingstype, der

¹⁸¹ Korsgaard, 1984, s 143.

¹⁸² Bilag 7.

¹⁸³ Moore, 1998, s 126.

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ Larsen, Ane Hejlskov og Sally Thorhauge (2008): Museumsgrundbogen – kunsten at læse et museum. S 54.

¹⁸⁶ Strandgaard, 2010, s 302.

primært findes hos de private samlere, og ikke vil gøre sig godt på et museum. Her er ikke rigtig plads til at fortælle en historie, og genstandene vil ofte stå meget tilfældigt, hvorfor det også bliver svært at lave en egentlig effektiv udstilling, hvor følelserne kan sættes på spil. Derudover ligger den accidentale udstilling også relativt lavt på den leksikale akse,¹⁸⁷ hvorfor der ofte ikke er knyttet nogen egentlig information til genstandene, og udstillingstypen er derfor ikke velegnet til hverken en udstilling om sportshistorie, eller til brug på et museum i det hele taget.

Præsentationsudstillingen er, som tidligere nævnt, den udstilling, hvor udstilleren udstiller genstande der har en særlig betydning for den besøgende.¹⁸⁸ Denne udstillingstype må formodes at have en vis brugbarhed for museer, der ønsker at udstille sportsgenstande. Mange genstande inden for sporten er ikoniske, og mange genstande der har relation til sportshistorie, har en vis aura over sig, især hvis der er tale om trofæer og medaljer. De fleste klubber, hvad enten de er professionelle eller amatører, laver allerede en form for præsentationsudstilling, ved at have trofækabinetter i deres klubhuse, hvor forskellige pokaler bliver udstillet. Dette vil også være en udstillingstype der kan bruge den iboende nostalgi der ligger i en dyrkelse af sejre, som sporten fordrer. Derfor vil denne udstillingstype også være forbundet med Halls of Fame. Udstillingen kan bruge en given genstand, eller persons, stjernestatus, til at trække folk til huse. Det er dog ikke nødvendigvis en udstillingstype der kan, eller skal, bruges på museer, da der ofte kan være tale om at de udstillede genstande får for lidt kontekst i denne type udstillinger. Dette kan betyde, at en sådan udstilling kan blive for ukritisk i sin fremstilling af sport, som Wray Vamplew skriver:

“ Many sports museums, even at the elite level, eschew the controversial; they are reluctant to give the whole picture and deliberately omit things from history. World champions are presented without blemish, and world championships are presented without political context”¹⁸⁹

¹⁸⁷ Ibid., S 303.

¹⁸⁸ Ibid., S 302.

¹⁸⁹ Vamplew, 1998, s 274.

Det er langt henad vejen problemet med en mere hall of fame baseret udstillingsform, nemlig, at denne ikke lader ret meget rum tilbage til selve historien i det, altså den kildekritiske historie, hvor man både har det gode, og det dårlige med. Dermed ikke sagt, at denne type udstilling ikke har en plads, der kan sagtens laves et hall of fame i en sportsudstilling, hvor sejrene, og legenderne hyldes.

Den leksikale udstilling er, som tidligere nævnt, og som navnet angiver, en udstillingstype, der har meget information, men kun sjældent en god historie. Genstande vil være rangeret efter en videnskabelig orden, og er god til at give et overblik over et emne, og til at søge informationer i.¹⁹⁰ I denne udstillingstype, kunne man forestille sig, at der blev stillede støvler op, og man kunne vise udviklingen i fodboldstøvler fra 1890'erne til i dag, eller en række bolde der kan vise udviklingen af disse. Man kan opstille forskellige taktiktavler, som viser udviklingen i spilsystemer i fodbold. Der er dog en risiko for, at fortolkningen af genstande i dette tilfælde kan komme til at være meget præget af en genstands funktion. At udviklingen af fodboldstøvler vil være meget klinisk, og akademisk, hvilket kan betyde at de følelser der er forbundet med sporten, kan gå tabt. Derudover vil genstande ofte blive mere isoleret fra deres oprindelige sociale kontekst.¹⁹¹ Et par fodboldstøvler, der står side om side med andre par, fra forskellige æra er ikke det naturlige miljø for den genstand. Det samme med taktiktavlerne, der ikke skal vise hvordan et hold stiller op til en given kamp, men skal vise udviklingen i formationer, altså ikke have samme funktion som det oprindeligt havde, men tjene et didaktisk formål på et museum. Det giver sig selv at denne type udstilling er meget velegnet til netop undervisning, i hvert fald den traditionelle undervisning med at læse sig frem til viden, at få viden gennem en statisk process.¹⁹² Der er dog også en reel risiko for at dette kan frembringe et misvisende billede af historien, som udvikling i en lige linje fra punkt a til punkt b, og der er meget lidt plads til det der ikke skete. Der er med andre ord, kun ringe mulighed for at blive overrasket i en sådan udstilling. Derudover er der kun meget dårlig mulighed for at lave i en sådan udstilling. Da udstillingstypen er meget koncentreret omkring genstandene, kan informationen ofte viderebringes i samspil mellem tekst og genstand. Hvis der er lyd i udstillingen, vil det være

¹⁹⁰ Strandgaard, 2010, s 302.

¹⁹¹ Van Mensch, 2003, s 7

¹⁹² Ibid.

en ikke diegetisk fortæller stemme, der kan forklare hvad en genstand er, og måske hvordan disse har udviklet sig.

Den narrative udstilling, er derimod lavere i sin leksikalitet, altså den stille ikke nødvendigvis så meget information til rådighed, men er bedre til at give sammenhænge og fremstille den sociale kontekst for en genstand.¹⁹³ Det er en udstillingstype, hvor det er ideer der er i centrum, snarere end de forskellige genstande. Genstandene i denne udstillingstype, kan her risikere at blive rekvisitter i et meningsteater, som Van Mensch udtrykker det.¹⁹⁴ De enkelte genstande bliver simpelthen mindre vigtige, i sig selv, og er relevante gennem den repræsentative kraft de har. Udstillingstypen bliver ofte brugt til at styre publikum hen mod en særlig erkendelse, og derfor bliver konklusionerne måske og givet til publikum, der ikke nødvendigvis selv skal komme til dem. Dette skyldes at der, lige som i den leksikale udstilling, vil være en vis linearitet i udstillingen. Ved den leksikale udstilling kommer det lineære ud af den systematiske opstilling, mens det lineære kommer ud af fortællingen, i den narrative udstilling. Den narrative udstillingsform kan også gøre brug af mere evokative elementer, for at underbygge fortællingen, særligt i form af udsmykning og kulisseopbygning, der kan placere genstande i kontekster der kan give mindelser om deres oprindelige brug. Derfor er det en udstillingstype, der måske kan give bedre plads til følelserne. Det kan være ved at konstruere forskellige narrativer der henfører til en given klub, eller hold. Historien om deres dannelse, om deres opstigning og nedstigning i rækkerne, med fokus på forskellige nedslag på særligt relevante hændelser. Her er der altså plads til at fortælle historien om en klub, et hold, eller en udøver. Det giver bedre plads til selve fortællingen om denne person, eller klub. Det betyder også at genstandene kommer til at blive det medier som fortællingen blandt andet bliver fortalt gennem. Tag Mortens kobbergryde, der vil kunne indgå som et højdepunkt, og et lavpunkt i udøverens liv, højdepunktet ved at vinde de nordiske mesterskaber, men samtidig lavpunkt ved at ramme udøveren på sin amatør status. I en leksikal udstilling ville denne kobbergryde indgå med information om at den blev vundet ved de nordiske mesterskaber i æggeløb, hvem der vandt det, og hvor hurtigt der blev løbet etc. Ved den narrative udstillingstype,

¹⁹³ Strandgaard, 2010, s 302.

¹⁹⁴ Van Mensch, 2003, s 9.

kan dette også være med, men fokus på narrativitet giver også plads til at fortælle om hvad det betød for udøverens amatørstatus. Det er altså en udstillingstype, der kan bringe den akademiske distance lidt i baggrunden, og kan derfor være særligt velegnet til at bruge i sportshistoriske udstillinger. Her er der endvidere god plads til at lave underlægningslyde, der ellers ikke ville passe ind i en mere leksikal udstillingstype. Der er god mulighed for eksempelvis udøvere, til at komme til orde. En udstilling om Danmarks em sejr i '92, kan underbygges med fortællinger fra aktørerne som deltog: Peter Schmeichel der kan fortælle om straffesparkskonkurrencen mod Nederlandene, eller John Faxe kan fortælle om sit mål mod Tyskland i finalen. Eftersom en narrativ udstillingstype er ofte organiseret omkring temaer, eller ideer, og derfor er de i højere grad også bedre egnet, end den leksikale udstilling, til at behandle den immaterielle kultur.

Dernæst er der den associative udstillingstype, der i modsætning til den narrative udstillingstype, ikke kommer med svar, den stille spørgsmål, og lader publikum selv, danne deres egne meninger.¹⁹⁵ Når man taler om visse af sportens skyggesider, dette kan være doping i cykling, kan dette være en glimrende løsning på dette emne. En udstilling om danskere i Tour de France, kunne sagtens stille spørgsmålet om Bjarne Riis' sejr i 1996 var fortjent. Det er givet at han snød, og tog doping, men hvis de andre ryttere i feltet også gjorde det, gør det så sejren mindre rigtig? Her vil det måske ikke være passende for et museum at komme med sin egen holdning, og selve udstillingen kan være med til at skabe en debat om doping i cykelsporten. Eller en udstilling om fodboldspilleres liv, der på overfladen kan være glamourøst, men også kommer med en række personlige udfordringer, både i den aktive karriere, men i særdeleshed med det tomrum, professionelle fodboldspillere oplever når karrieren stopper.¹⁹⁶ Dette er en udstillingstype som kan være rigtig god til at skabe debat, og ikke mindst samtale i publikum, da den ikke kommer med svar på de spørgsmål der bliver stillet.

Den sidste udstillingstype jeg vil behandle, er den økologiske udstillingstype, der vil forsøge at genskabe et historisk miljø, eller måske er sat i et historisk miljø, som et

¹⁹⁵ Strandgaard, 2010, s 302.

¹⁹⁶ https://ekstrabladet.dk/sport/fodbold/dansk_fodbold/superligaen/brøndby/tidligere-brøndby-stjerne-tæt-paa-depression-sad-bare-og-stirrede-ind-i-vaeggen/7852674 (tilgået 14/5-2020).

gårdmandshus fra århundredeskiftet. Hvis den narrative udstillingsform er en forelæsning, så er den økologiske udstillingsform en dokumentar.¹⁹⁷ Som Jing Yang påpeger, har mange fodboldmuseer en fordel af at kunne frembringe en følelse, af, rent faktisk, at være der: “*a 'being here' feeling*”¹⁹⁸ Dette kommer af, at rigtig mange fodboldmuseer ligger i, eller i forlængelse, af de stadions deres klubber spiller på.¹⁹⁹ Dette synes at være et forsøg på at ramme en mere økologisk udstillingstype, også selvom udstillingen ikke foregår inde på selve banen, kan en tur til et givet stadion i sig være en turist destination. Dette kommer af at særlige stadions er så ikoniske, eller historiefyldte, at de i sig selv kan bære at være en turistdestination, stadions som Camp Nou i Barcelona.²⁰⁰ Det er dog ikke givet at nogle danske stadions i sig selv kan være egentlige turistmål for udenlandske turister. Men at et stadion kan være et erindringssted, skal man bare tage til Göteborg, for at få bekræftet som dansker, hvor man kan besøge stadionet Nya Ullevi, hvor em-finalen i '92 blev afholdt. Som et særligt eksempel på hvordan, placeringen kan indvirke på mulighederne for at lave formidling på et museum, er det olympiske museum i Calgary. Selvom museet, er et museum, er det, ifølge de ansatte på museet, først og fremmest et træningscenter for elitesportsudøvere.²⁰¹ Dette giver ifølge Ramshaw, en næsten menneskezoolog lignende kvalitet over museet, hvor udøverne i sig selv bliver næsten objektificeret, bliver gjort til genstande på museet.²⁰²

Så det står klart, at sportsmuseer kan have gavn af at blive placeret på, i, eller nær et af de steder en sport bliver udøvet. Selv et almindeligt dansk kulturhistorisk museum, kan måske drage nytte af at have en klub i nærheden. På Ceres park i Aarhus, der er AGF's hjemmebane, har AGF oprettet en såkaldt AGF-udstilling, de åbner for i forbindelse med AGF's hjemmekampe.²⁰³ Hvordan denne udstilling tager sig ud, skal ikke blive genstand for denne rapport, men eftersom det er en klubudstilling, må det forventes, at det er en hall of fame præget udstilling. Det er AGF manden Ole Hall, der står for AGF-udstillingen, og han

¹⁹⁷ Van Mensch, 2004, s 10.

¹⁹⁸ Yang, 2017, s 1874.

¹⁹⁹ Yang, 2017, s 1874.

²⁰⁰ Ramshaw, Gregory, og Sean Gammon. Heritage and sport. 2015, s 251.

²⁰¹ Ramshaw, 2010, s 61.

²⁰² Ibid., S 59.

²⁰³ <https://www.agf.dk/klubben/nyhedsarkiv/2018/oktober/ny-agf-udstilling-slaar-doerene-op-paa-soendag/> (tilgået 14/5-2020).

var endvidere en del af det kuldsejlede "Danmarks fodboldmuseum" der var sat til at åbne med et potentielt nyt stadion i Aarhus.²⁰⁴ Dette kommer antageligvis ikke til at ske, da projektet, som nævnt er kuldsejlet. At det blev sat til at blive placeret ved et stadion, er dog en indikation på, at der blev ønsket en økologisk udstillingstype. Det er dog ikke givet at alle museer kan bruge stadions, de fleste stadions er i udgangspunktet ikke indrettet til at kunne huse et museum, derfor giver det måske mere mening at flytte fornemmelsen af et stadion ind på et museum, som er lidt lettere at opnå for de fleste museer.

Dermed må det primære fokus, især for de almindelige kulturhistoriske museer, være at genskabe fornemmelsen af at være på et stadion, på museet. I nogle af de udstillinger, mine respondenter har lavet, eller er ved at lave, synes der at være antydninger af denne idé. Anders Have der er ved at lave sin udstilling, vil i hvert fald gerne have græs i sin fodboldudstilling, og Christian indrettede sin sportsudstilling som en gymnastiksal. Det vigtigste, må derfor være at skabe en evokativ udstilling, som Van Mensch kalder det. Altså den udstilling der forsøger at genskabe visse følelser hos publikum. Han kæder særligt denne udstillingstype sammen med den økologiske udstilling,²⁰⁵ men som det er gjort opmærksom på, er det ikke nødvendigvis muligt at flytte en museumsudstilling ud på et stadion. Dernæst er der selve følelseslivet i sporten, de store momenter, de store fortællinger, som nok gør at en udstillingsform struktureret omkring en mere narrativ tilgang må siges at være en meget passende udstillingstype til en sportsudstilling. Særligt er det de immaterielle egenskaber ved sporten, der gør, at denne udstillingstype kan være særligt god. Som Van Mensch skriver, er det særligt koncepterne og ideerne der er centrum i en narrativt ordnet udstilling.²⁰⁶ Her skal man imidlertid passe på, med at smide bogen på væggen. Som Van Mensch gør opmærksom på, er der en tendens til, at genstande kan blive reduceret til rekvisitter i denne type udstillinger.²⁰⁷

²⁰⁴ <http://danmarksfodboldmuseum.dk/#exhibition> (tilgået 20/5-2020).

²⁰⁵ Van Mensch, 2003, s 9.

²⁰⁶ Ibid.

²⁰⁷ Ibid.

Virkemidler:

I dette afsnit, vil jeg kort diskutere hvilke virkemidler, udover selve udstillingstypen, der kan være relevante at benytte. Blandt mine respondenter var der en bred enighed om at bruge så mange virkemidler som muligt. Særligt lyd, billeder og filmklip var tre virkemidler der blev nævnt meget. Det må anses som værende meget vigtigt, at få levende udstillingselementer ind i en sportsudstilling, og det er et af de steder et museum kan mere end en bog, eller en forskningsartikel. Som Wray Vamplew skriver:

“ Two aspects of sport may also be better demonstrated in a museum exhibition than in a narrative form. Performance, the crux of sport, certainly can be better appreciated using the video archive, the interactive simulation of tennis using computer designed, old-fashioned equipment, or by actually participating in traditional games and sports. Excepting the finest historical writers, the drama and uncertainty of sport possibly can be better captured by recorded commentary or telecast. No text, moreover, could possibly capture the passion associated with fans' chants and songs, the focus of the collection at the Hampden Park Museum”²⁰⁸

Dette demonstrerer at ikke blot, er de virkemidler som mine respondenter nævner, brugbare, de kan være direkte nødvendige for at kunne indfange, fremvise, og ja fortolke sportshistorien. Det er også, i en eller anden forstand, et svar på Nick Holt's kommentar i Kevin Moores bog.²⁰⁹ Det er en erkendelse af, at sport ikke kan fortolkes tilfredsstillende gennem ordet alene. Men det er heller ikke nok, blot at bruge billeder, lyd og videoklip. De kan tage en et stykke af vejen, og give ens udstilling mere liv, men andre tiltag er også nødvendige. Det første er selve en vurdering af forholdet mellem interaktive elementer, og digitale lag.

Først er der de digitale lag, og her er der flere af de førstnævnte tiltag der vil falde ind under det. Det kan være lyd, og filmklip. Disse er med til både at stimulere lydsiden af en udstilling, og give bevægelse i den. Som Vamplew nævner kan det være en god idé, at eksempelvis få indsamlet fansange, sunget under en kamp, og bruge det som en diegetisk

²⁰⁸ Vamplew, 1998, s 277

²⁰⁹ Moore, 1997, s 126.

lyd,²¹⁰ som kan være med til at underbygge atmosfæren i udstillingen. Brugen af gamle, og nye videoklip, kan være med til at vise udviklingen i en given sport. Det kan være fodbold, håndbold, svømning, tennis med flere. Her må særligt video vurderes at være bedre end statiske billeder, da video i kraft af at bruge levende billeder, kan vise udviklingen i bevægelserne associeret med de forskellige sportsgrene. Det kan vise udviklingen i teknik, og fysisk formåen. En fodboldkamp fra 1970'erne er meget anderledes end en fodboldkamp fra 00'erne. Fodbold i dag er markant hurtigere, end det var i 70'erne, hvilket kan bruges til at tale om træningsmetoder, og professionalismisme særligt, men også den taktiske udvikling kan formidles gennem dette. Derudover kan det også være med til at give udøverne en plads i udstillingen, en stemme i udstillingen, gennem interviews, som Christian gjorde det.²¹¹ Særligt interviews kan også bruges, til at give kontekst, og fortolkning til genstande i ens udstilling. Hvis en udøver donerer en genstand til udstillingen, kan et interview med ham om genstanden være med til at fortælle om hvordan genstanden har været brugt, og hvad den betyder for udøveren. Dermed bliver fortolkningen af genstanden taget fra museet, og lagt i hænderne på den person der rent faktisk har brugt genstanden, og det bliver hans ord der fortæller om den i stedet for museets ord.

Det andet er det interaktive lag, som man kan kalde det, hvor den besøgende kan have en interaktion med elementer i udstillingen. Dette kan foregå som både digitale lag, og som analoge lag. I de analoge lag vil det ofte være de fysiske kroppe der bruges. Dette kan særligt være de samme tiltag, som Calgary Olympic park,²¹² det giver publikum mulighed for at prøve kræfter med en sport selv. Dette giver, som tidligere nævnt, en god mulighed for læring gennem brug af publikums kroppe, og gennem deres erfaringer. Et element der kan bruges, som også både Vamplew, og Morten nævner, er muligheden for at bruge reproduktioner af ældre udstyr, til at lære om udviklingen i udstyr. At bruge en gammel fodbold, sat op mod en nye, kan være en god måde at vise hvordan udviklingen i bolde har været. Det samme med skiskydningssimulatoren som både Christian nævner, fra en tur til et Norsk Museum.²¹³ Og den skiløbssimulator Ramshaw nævner fra Calgary

²¹⁰ Bubaris, 2014, s 394.

²¹¹ Bilag 2.

²¹² Ramshaw, 2010, s 63.

²¹³ Bilag 1.

olympiske museum.²¹⁴ Jeg kender desværre ikke til simulatorerne, men muligheden for at interagere med elementer i udstillingen er essensen af interaktivitet. Som det også blev gjort klart i analysen, er det altså ikke kun for sjov at man kan bruge interaktive elementer i sin sportsudstilling, der kan være god læring at hente i disse elementer. Derudover er der også det digitale interaktive lag, som kan være at stille en form for konsol, eller computer op, og gennem denne afvikle forskellige computerspil. De tidligere nævnte som FIFA, football manager, og de forskellige olympiske spil, kan være gode kandidater at bruge her. Fifa til at simulere det at være fodboldspiller, football manager kan simulere det at være træner, og de olympiske spil kan vise nogle af de sportsgrene der kun sjældent bliver eksponeret på tv. Dertil kommer, at disse virkemidler, som tidligere nævnt, ikke kun er sjov. Inklusionen af videospil i en sportsudstilling kan være med til at starte en debat, omkring hvornår noget er en sport, og særligt hvad er esportens placering heri.

Selve teknologien er altså til stede, men den kan også være dyr. Derfor kan en mindre omkostningsfuld løsning være at bruge konsoller der ikke er de allernyeste, hvorfor de er billigere. Eller som Anders Have, der påtænker at bruge en ps3 konsol.²¹⁵ Dertil kommer at introduktionen af særligt digitale lag i en udstilling, også kommer med risikoen for nedbrud, og at ting går i stykker, og det er ikke sikkert der er den tekniske knowhow til stede, i en organisation, der kan vedligeholde og reparere konsoller. Dette kan særligt være et problem, hvis man som Morten selv skal stå for den tekniske vedligeholdelse af ens udstillingselementer. Og der kan være god grund til at inddrage digitale og interaktive lag i sin formidling, som Trine Bundgaard og Bo Poulsen har vist, kan det være med til at tiltrække en yngre målgruppe til museet,²¹⁶ men med en risiko for at kunne fremmedgøre den ældre målgruppe, som ofte er et museums kerne målgruppe.²¹⁷ Dette er en problemstilling også Morten Mortensen berørte i evalueringen af sin udstilling om sport. Heri tilkendegav han at det kan være en udfordring at få de traditionelle museumsgæster på museum, hvis der bliver ændret for meget, og selv nytænkningen er ikke nok til at få nye grupper til at besøge museet.²¹⁸ Og selvom der benyttes digitale interaktive lag, som

²¹⁴ Ramshaw, 2010. S 63.

²¹⁵ Bilag 6.

²¹⁶ Bundgaard, Trine og Bo Poulsen. Digitalt Dilemma. 2015. s 5-6.

²¹⁷ Ibid., S 6-7.

²¹⁸ Bilag 10.

eksempelvis en konsol, er det ikke det samme, som at den rent faktisk bliver benyttet, som Morten også påpeger.²¹⁹ Dette hænger formodentlig sammen med, hvilken gruppe man får ind på museet, for som Bundgaard og Poulsen viste, falder de digitale formidlingslag ofte uden for den ældre gruppes referenceramme.²²⁰ Det er heller ikke sikkert, at de yngre brugere nødvendigvis vil benytte sig af disse digitale interaktive lag, hvis ikke teknologien er funktionel, og giver gode muligheder.²²¹

Museer og Halls of Fame.

Som jeg tidligere har citeret, er der en klar forskel mellem halls of fame, og museer. Forskellen består mestendels i forholdet til fortiden, forskellen på forholdet til sejre og den mørke side af sporten.²²² Forskellen synes at være, at halls of fame ofte beskæftiger sig med en høj grad af nostalgi, at de beskæftiger sig med fejringen af sejre, mens museer har en mere kritisk tilgang til historien, og skal ikke være templer for den glørværdige fortid. Det er derfor nødvendigt at overveje forholdet mellem fejringen af sejre, og den kritiske tilgang til historien. Som der allerede er gjort rede for, er der forskellige holdninger til dette blandt de adspurgte, men de fleste har dog en erkendelse af, at sejre kan, og måske skal, have en plads i en sportsudstilling. Morten Mortensen synes derimod ikke at sejredyrkelse er særligt interessant,²²³ og Thorbjørn, mener at dyrkelsen af sejre har en plads, men at disse ikke skal stå alene.²²⁴ Christian har en snert af et hall of fame, i sin udstilling, med tilføjelsen af en æresmur.²²⁵

Gammons og Ramshaws artikel, behandler særligt sportsmuseer, overfor halls of fame, mens min rapport primært omhandler de danske museer. Det er dog stadig relevant at overveje hvordan et sportsmuseum stiller sig, da de kan tjene som en god inspirationskilde til hvordan man kan lave sportsudstillinger på de danske museer. Derfor er det også nogle af de samme udfordringer der gør sig gældende. På den ene side kan sejre

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ Bundgaard og Poulsen, 2015, s 7.

²²¹ Ibid., S 8.

²²² Gammon, Sean og Gregory Ramshaw. 2015. S 250.

²²³ Bilag 9.

²²⁴ Bilag 7.

²²⁵ Bilag 2.

være med til at trække folk til museet, som også Morten Mortensen påpeger.²²⁶ Indimellem kan fokus på tidligere tider storhed, have en tendens til at gøre et samfund, eller tilhængere af en særlig klub, eller et land, mere isolerede. Det der kommer til at betyde noget for mennesker der er fanget i en særlig form for nostalgi, er ikke så meget hvad der bliver gjort nu, af andre, men derimod hvad man selve plejede at gøre.²²⁷ Som Gammon og Ramshaw også påpeger, kan museer derfor have en økonomisk interesse i at udstille sejre og undgå at fremvise bagsiden af medaljen.²²⁸ Det samme er Wray Vamplew opmærksom på, når han bemærker:

*"It must, however, be acknowledged, that museums do not exist for that minority of the population called "Sports historians" and that somebody must foot the bill for collection and storage."*²²⁹

Derfor kan det være fristende at fokusere på sejrene, på triumferne, fordi kan være med til at trække folk på museet. Dette gælder i England, i USA, sågar i Danmark, hvor den traditionelle økonomiske model, med store statslige og kommunale tilskud, er ved at forsvinde, ikke mindst anført af de berømte 2% besparelser,²³⁰ og en stadig større grad af museernes økonomi skal dækkes gennem entreindtægter. Derfor bliver man også nødt til at tænke over, hvordan man tiltrækker flere, og ikke mindst nye grupper til museerne i fremtiden.

Modsætningen hertil kan være den kritiske historie, som ikke nødvendigvis trække lige så mange mennesker på museet, særligt fordi der her vil være en insisteren på at vise alle dele af en historie, også den del der ikke nødvendigvis passer på den blanke og polerede overflade. Derudover er der også en tendens blandt historikere, til at ville lave komplekse, og ofte meget lange historiske argumenter, der ikke altid gør sig godt til en udstillingstekst, der gerne skal holdes kort, og præcis.²³¹ Hvor der må holdes på en vis grad af både objektivitet, og ikke mindst kritisk tilgang til både kilder, men også selve udstillingen

²²⁶ Bilag 9.

²²⁷ Brabazon, Tara. *Playing on the Periphery*. 2006. S 92.

²²⁸ Gammon og Ramshaw. 2015. s 249-250.

²²⁹ Vamplew. 1998. s 276.

²³⁰ <https://www.berlingske.dk/kultur/museumsdirektoer-om-fortsatte-besparelser-paa-kultur-vi-har-effektiviseret> (tilgået 22/5-2020).

²³¹ Strandgaard, 2010, s 316.

af sport, og de historier der er forbundet hermed, må de ligeledes holdes på, at teksterne netop ikke bliver for lange. Og i erkendelsen af, at den kritiske historie også, og stadig er vigtig, er det vigtigt og holde fast på, at bare fordi man laver kritisk historie, er det ikke det samme som at det skal blive kedeligt. Særligt fordi, underholdning også kan være lærende.²³² Også her kan museerne være med som debatskabende institutioner. Som Vamplew gør opmærksom på, tager museer for sjældent fat i bagsiden af medaljen.²³³ Det behøves ikke kun være problemer med ens træner, som Christian gør opmærksom på,²³⁴ eller doping som Morten²³⁵ nævner, men hvad der sker med en fodboldspiller efter at karrieren, er slut eller insistere på også at tale om de trænere der ikke førte en klub til succes, og som derfor blev fyret.

Der er altså to hensyn der skal balanceres. På den ene side skal der tages højde for, at museerne er kulturinstitutioner, der har en faglig tradition, omkring den kritiske historie, omkring objektivitet, som ikke altid er let at sælge. På den anden side er vores museer under et stigende pres for at tiltrække nye kunder. Når Vamplew skriver:

*"Funding is a perennial problem for most sports museums, and in practice, the not-for-profit incorporation label often translates into operating losses."*²³⁶

Er det altså ikke et problem der er særligt for sportsmuseer, men et problem der gælder de fleste museer her i landet, og det er en af grundene til, at museerne, om ikke nødvendigvis bliver nødt til at gå på kompromis med deres faglighed, så i hvert fald kan være nødt til at give plads til en mere kommercialiseret tilgang til at drive et museum. Derfor kan det være nødvendigt at give plads til en vis grad af nostalgi på museerne. Det er derfor heller ikke et spørgsmål, om at fagligheden skal vige tilbage for de kommercielle interesser, men derimod, skal den kritiske, og fagligt funderede historie enten pakkes ind i en kommercielt gangbar indpakning, eller som minimum affinde sig med at sameksistere med en mere populærhistorisk vinkling på museerne. Jeg nævnte flere gange mersalgs tanken hos mine respondenter, og det er meget god analogi på hvordan dette kan løses. En lille smule af

²³² Vamplew, 1998, s 274.

²³³ Ibid., S 275.

²³⁴ Bilag 2.

²³⁵ Bilag 9.

²³⁶ Ibid., S 73.

populærhistorie, i dette tilfælde sport, kan være med til at trække nye grupper af besøgende ind på museet. Det kan godt være de kommer fordi de vil se en udstilling om netop deres hold, eller deres sport, men i det mindste kommer de ind på museet, og der kan de ikke undgå at blive præget af den anden kultur der er der. Som Eksemplet fra Justine Reilly viser, kan det være nok til at de nye besøgende kan se dem selv besøge museet igen.²³⁷

Konklusion:

I starten blev der spurgt til, hvilke entre barriere danske museologer kan se, i udstillingen af sport, på de danske museer. Det kan her konkluderes, at de adspurgte der beskæftiger sig med sport i en museal kontekst, i lighed med de engelske erfaringer, synes at der mangler genstande til at udstille sport. Der var dog en, Morten Mortensen, der ikke havde den oplevelse, da han lånte genstande af DIF-museet. Museet giver andre museer mulighed for at låne genstande der kan udstilles, og det er en mulighed andre museer også kan udnytte hvis de vil udstille sport, og i særdeleshed idræt. Derudover kan der være endnu en forhindring i hvordan museerne fortolker deres emnemæssige ansvarsområder, der kan bruges til at forsvare at man ikke udstiller sport og idræt, hvis det er det man ønsker, men kan også bruges til at retfærdiggøre en udstilling om sports- og idrætshistorie, under emnet købstadshistorie. Hvis dette indgår i den emnemæssige ansvarsbeskrivelse, kan det altså fortolkes i en retning, af at man kan udstille sports- og idrætshistorie. Det kan ikke konkluderes at, der er en enighed om, at sport- og idrætshistorie ikke hører til på de danske museer, om end det heller ikke kan konkluderes, at der ikke er personer i den danske museumsverden, som ikke kan se sports- og idrætshistorie på de danske museer. Det skal nævnes at, hvis man fik undersøgelsens felt bredt mere ud, vil der angiveligt kunne gives et mere nuanceret blik af hvordan sports- og idrætshistorie passer ind på de danske museer. Det kan eksempelvis være, ved at spørge kvinder, der desværre ikke blev en del af denne undersøgelse, eller ved at spørge andre faggrupper, der er ansat på et museum, som arkæologer og etnologer.

²³⁷ Reilly, 2014, s 253.

Sportens immaterielle kulturarv kan være meget svær at håndtere, udstillingsmæssigt, for museer, men erfaringer fra en udstilling om immateriel kultur, kan være med til at give erfaring og inspiration til at udstille andre emner. Det må endvidere anses som værende meget vigtigt at en udstilling om immateriel kulturarv, hvad enten det er sport, musik, eller andre emner, rammer balancen mellem bogen på væggen, og den enkelte genstands udsagnkraft rigtigt. Omkring udstillingen af sportshistorie, må overvejelser omkring en egentlig udstillingstype, bero meget på hvad udstillingen skal handle om, andet en sport og idræt. Men hvis udstillingen skal have et fokus på stemningen, på at frembringe følelsen af at være på et stadion, vil en udstillingstype, der har rum til evokative elementer i udstillingsrummet være at foretrække, hvilket vil sige en økologisk udstilling, det kan være på et stadion, eller i en træningshal. Hvis det ikke er muligt for et museum at lave udstillingen på et stadion, eller i en hal, skal følelsen af disse ind på museet, hvilket kan ske i en narrativ udstilling. En mere leksikalt præget udstilling vil være bedre til at vise eksempelvis udviklingen i udstyr. Som der også bliver peget på hos Ole Strandgaard, kan en udstilling godt indeholde elementer af flere forskellige udstillingstyper, det gør de oftest.

Brugen af interaktive, og digitale lag i en udstilling om sport, er ikke kun et spørgsmål om æstetik, og sjov, selvom det også er en vigtig, og god del af udstillingen af sport. Det er også en mulighed for læring, gennem brugen af tavs viden. Dermed bliver bevægelse i en udstilling om sport, ikke kun en underbygning af det atletiske element i sporten, altså det der er det centrale for langt det meste sport, nemlig bevægelsen. Det bliver også en måde hvorpå museer kan give læring til sit publikum, ved at lade dem drage sine egne erfaringer, ved at bruge deres kroppe i udstillingen. Det er en måde hvorpå man kan undervise om emner, som man ikke kan læse sig til, og hvor viden kun kan tilgås gennem praktisk erfaring. Udstillingen af sportshistorie, er derfor også en mulighed for at være kreativ i sin udstillingsopbygning, og det er i kraft af sin allestedsnærværende karakter, et godt emne, til at udforske brugen af lyd og video i sin udstilling. Sport har mange gode tv-momenter, og lydspor, der kan være meget relevante at have med i en udstilling. Samtidig giver de interaktive elementer i en udstilling, også god mulighed, for at danne samarbejde med de forskellige lokale idrætsforeninger. Udstillingen af sportsgrene

der har en mindre eksponering, kan være med til at stimulere interesse i dem, og interaktive elementer der giver publikum mulighed for at prøve kræfter med en given sport, kan tjene som rekrutteringsgrundlag for sportsgrene der mangler medlemmer. Samtidig giver de interaktive og digitale lag god mulighed for at starte en debat op om, hvad sport egentlig er, ved at henvise til den hastigt fremvoksende esport. De debatskabende elementer stopper ikke der, da museerne også kan være med til at sætte fokus på nogle af den professionelle sportsverdens skyggesider. Det kan være livet efter fodbold, træningsforhold, doping, og andre emner. Det er en af de måder sportsudstillinger også kan komme væk fra sine tendenser mod idoldyrkelse og fejring af sejre. Udstillingen af sejre, og helte, kan være både en god mulighed for at trække folk på museum. Det er en direkte udnyttelse af sportens potentiale for nostalgi, der kan være med til at sikre at der kommer folk på museum. Men museer må ikke blive halls of fame, og der skal stadig være plads til en kritisk tilgang til historien. Derfor skal nostalgien tøjles med den kritiske historie, med bagsiden af medaljen. Der er en potentiel stor ubenyttet ressource, i at museer kan samarbejde med lokale klubber, særligt ved at lave brugerinddragende formidling. Dette kan ske ved at få både fans, og udøvere ind på museet, og derigennem gøre museet mere relevant for personer der er interesseret i sport.

Om sportsudstillinger trækker flere, eller nye gæster til museet, kan være svært at konkludere præcist på. De anekdotale erfaringer der findes fra England, og Danmark peger på, at sportsudstillinger kan være med til at trække nye typer af besøgende til museerne, om end de ikke nødvendigvis trækker flere til. En nærmere vurdering af dette kræver dog at der bliver afholdt egentlige udstillinger om sport, og sammensætningen af publikum bliver efterprøvet gennem publikumsundersøgelser. De erfaringer der dog er med det, peger på, at sportsudstillinger kan tiltrække nye typer af besøgende, men at de også kan have svært ved at tiltrække det eksisterende publikum. Men yderligere forskning er nødvendig. Denne undersøgelse, er et lille indspark ind i hvordan sport bliver behandlet på de danske museer, samt hvordan det kan behandles. Det må dog stå klart herefter, at sports- og idrætshistorie har en plads på de danske museer. Det har det ikke kun fordi, disse emner er et spejl på vores samfund, men også fordi de er en stor del af vores samfund, og vores kultur, og det ville være mangelfuldt ikke at udstille det.

Litteraturliste:

Artikler:

- Bubaris, Nikos (2014). Sound in museums – Museums in sound. Museum management and curatorship.
- Bundgaard, Trine og Bo Poulsen. Digitalt Dilemma. 2015.
- Djupdræt, Martin og Henrik Hatt (2009). Følelser på museum. Nordisk museologi.
- Fink, Hans. Et hyperkomplekst begreb - Kultur, kulturbegreb og kulturrelativisme, i Hauge et al: Kulturbegrebets kulturhistorie, Aarhus universitetsforlag, 1988.
- Johnes, Martin og Rhiannon Mason (2003): Soccer, Public History and the National Football Museum, Sport in History, vol. 23 no. 1.
- Lagerkvist, Cajsa. Empowerment and anger: learning how to share ownership of the museum. Museum and Society. 2006.
- Phillips, Murray G., og Richard Tinning (2011): Not just 'a book on the wall': pedagogical work, museums and representing the sporting past, I Sport, education and society, vol. 16, no 1.
- Ramshaw, Gregory (2010): Living Heritage and the Sports Museum: Athletes, Legacy and the Olympic Hall of Fame and Museum, Canada Olympic Park, Journal of Sport & Tourism, Vol. 15, No. 1.
- Van Mensch, Peter. Characteristics of exhibitions. 2009.
- Vamplew, Wray (1998): Fact and Artefacts: Sports historians and sports museum, I Journal of Sport History, Vol. 25, No. 2, Special Issue: The Practice of Sport History (1998).
- Wiil, Pernille (2015): Atmosfære på museum – at (be)gribe en stemning, i Nordisk Museologi, 2015, årgang 8, nummer 1.
- Williams, Raymond. "Culture", *Keywords - a vocabulary of culture and society*, 1976.
- Yang, Jing (2017). Football Museums – history, identity, and connection. The international Journal of the history of sport.

Bøger:

- Brabazon, Tara (2006): Playing on the periphery.
- Bryman, Alan (2008): Social Research Methods.
- Grønkjær, Allan og David Holt Olsen (2008): Fodbold, Fair play, og forretning: Dansk klubfodbolds historie.
- Himmelstrup, Kristian (2013). Kulturformidling – Grundbog i kulturens former og institutioner.
- King, Gary, Robert O. Keohane og Sidney Verba (1994). Designing Social Inquiry – scientific inference in qualitative research.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2008). Interviews – Learning the craft of qualitative research interviewing.
- Korsgård, Ove (1988): Kampen om kroppen: Dansk idræthistorie gennem 200 år.
- Larsen, Ane Hejlskov og Sally Thorhauge (2008): Museumsgrundbogen – kunsten at læse et museum.
- Moore, Kevin (1997): Museums and popular culture.
- Rasmussen, Casper Hvenegaard (2016). Formidlingsstrategier – En grundbog om kulturinstitutioners formidling.
- Strandgaard, Ole (2010): Museumsbogen – Praktisk museologi.

Internetkilder:

- <http://www.bbc.co.uk/scotland/sportscotland/asportingnation/article/0012/index.shtml> (tilgået 17/3-2020).
- <https://brabazon.net/> (tilgået 12/2-2020).
- <https://www.swansea.ac.uk/staff/arts-and-humanities/academic/johnesmartin/#publications=is-expanded> (tilgået 4/2-2020).
- <https://www.tipsbladet.dk/nyhed/superliga/millionregn-over-superligaen-saa-mange-tv-penge-faar-hver-enkelt-klub> (tilgået 6/3-2020).
- <https://uniavisen.dk/dansk-fodboldhistorie-lider-under-en-forskningsmaessig-brist/> (tilgået 25/2-2020).
- <https://www.ncl.ac.uk/sacs/staff/profile/rhiannonmason.html#> (tilgået 4/2-2020).

- http://www.sports.stir.ac.uk/staff/Wray_Vamplew.php (tilgået 5/2-2020).
- <https://chhs.unh.edu/person/stephen-hardy> (tilgået 5/2-2020).
- <https://www.unh.edu/awards/recipient/2010/hardy-stephen> (tilgået 5/2-2020).
- https://www.researchgate.net/profile/John_Loy2 (tilgået 5/2-2020).
- https://www.otago.ac.nz/sopeses/staff/academic/douglas_booth.html (tilgået 5/2-2020)
- <https://www.clemson.edu/cbshs/faculty-staff/profiles/gramsha> (tilgået 6/2-2020).
- https://www.uclan.ac.uk/staff_profiles/dr_sean_gammon.php (tilgået 6/2-2020).
- <https://uk.linkedin.com/in/dr-kevin-moore-023a4324> (tilgået 6/2-2020).
- <https://researchers.uq.edu.au/researcher/921> (tilgået 7/2-2020).
- <https://au.linkedin.com/in/richard-tinning-11a00057> (tilgået 7/2-2020).
- [https://pure.au.dk/portal/en/persons/klaus-nielsen\(8a1daf8c-059b-4dba-9581-630a15523fa3\).html](https://pure.au.dk/portal/en/persons/klaus-nielsen(8a1daf8c-059b-4dba-9581-630a15523fa3).html) (tilgået 10/2-2020).
- <https://uk.linkedin.com/in/dr-kevin-moore-023a4324> (tilgået 14/02-2020).
- <http://communication.ucsd.edu/people/emerita-emeritus/chandra-mukerji.html> (tilgået 17/2-2020).
- <http://romu.dk/medarbejdere/>
- <http://www.mynewsdesk.com/dk/romu/pressreleases/foredrag-om-idraettens-samfundsmaessige-betydning-1666080> (tilgået 18/3-2020).
- <https://www.museumsilkeborg.dk/idr%C3%A6tslil-introduktion> (tilgået 18/3-2020).
- <https://www.dif.dk/da/historie/museet/dif-s-museum> (tilgået 20/5-2020).
- <https://eu.usatoday.com/story/sports/soccer/2019/05/21/english-premier-league-broadcast-rights-rise-to-12-billion/39500789/> (tilgået 4/5-2020).
- https://ekstrabladet.dk/sport/fodbold/dansk_fodbold/superligaen/det-betyder-den-nye-superliga-aftale/7677384 (tilgået 4/5-2020).
- <https://stiften.dk/artikel/kommentar-corona-har-vist-os-hvor-meget-tilskuerne-betyder> (tilgået 6/5-2020).
- <https://slks.dk/omraader/kulturinstitutioner/museer/fakta-om-museerne/statsanerkendte-museer/> (tilgået 15/5-2020)

- https://ekstrabladet.dk/sport/fodbold/dansk_fodbold/superligaen/broendby/tidligere_broendby-stjerne-taet-paa-depression-sad-bare-og-stirrede-ind-i-vaeggen/7852674 (tilgået 14/5-2020).
- <https://www.agf.dk/klubben/nyhedsarkiv/2018/oktober/ny-agf-udstilling-slaar-doerene-op-paa-soendag/> (tilgået 14/5-2020).
- <http://danmarksfodboldmuseum.dk/#exhibition> (tilgået 20/5-2020).
- <https://www.berlingske.dk/kultur/museumsdirektoer-om-fortsatte-besparelser-paa-kultur-vi-har-effektiviseret> (tilgået 22/5-2020).
- https://www.idan.dk/nyhedsoversigt/nyheder/2019/b233_mindre-tilbagegang-i-den-danske-ligaoekonomi-i-2018/ (tilgået 31/5-2020).
- https://www.idan.dk/nyhedsoversigt/nyheder/2019/b233_mindre-tilbagegang-i-den-danske-ligaoekonomi-i-2018/ (tilgået 31/5-2020).
- <https://www.grevemuseum.dk/udstillinger/tidligere/2011-hvad-er-maalet-idraet-i-danmark-foer-og-nu/>

PhD afhandlinger:

- Reilly, Justine (2014): Sport, Museums, and cultural policy. University of Central Lancashire.

Juridiske tekster:

- UNESCO's konvention til beskyttelse af den immaterielle kulturarv
- Kvalitetsvurdering af Nordjyllands kystmuseum, 2011

Bilag:

- Bilag 1: Interviewguide Christian.
- Bilag 2: Opsummering Christian.
- Bilag 3: Interviewguide Jens Thidemann
- Bilag 4: Opsummering Jens Thidemann
- Bilag 5: Interviewguide Anders Have.
- Bilag 6: Opsummering Anders Have.
- Bilag 7: Interviewguide Thorbjørn.

- Bilag 8: Opsummering Thorbjørn.
- Bilag 9: Interviewguide Morten Mortensen.
- Bilag 10: Opsummering Morten Mortensen.
- Bilag 11: Interviewguide